

Kombinerad Allriskförsäkring för Företag K 10:2

| Allmänt villkor - Gäller från 2009-08-01

Det handlar om att vara trygg

Moderna

Kombinerad Allriskförsäkring för Företag K 10:4

Försäkringsgivare:

Moderna Försäkringar • Birger Jarlsgatan 43 • Box 7830 • 103 98 Stockholm • 0200-22 23 24 •
www.modernaforsakringar.se Bolagsverket • Org.nr. 516403-8662 • Filial till Tryg Forsikring A/S •
Erhvervs- og Selskabsstyrelsen • CVR-nr. 24260666 Klausdalsbrovej 601 • DK 2750 Ballerup, Danmark

Detta försäkringsvillkor utgör en del av försäkringsavtalet mellan försäkringstagaren och Moderna Försäkringar, i fortsättningen kallat Moderna.

Försäkringens omfattning framgår av försäkringsavtalet som består av

- försäkringsbrev eller försäkringsbevis med specifikationer och särskilda villkor
- detta villkor
- Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF
- Försäkringsavtalslagen (2005:104, FAL)
- övrig svensk rätt

Försäkringsbrevet eller försäkringsbeviset med specifikationer och åsatta försäkringsvillkor gäller före dispositiva lagregler. Innehåller de olika delarna av försäkringsavtalet motstridiga bestämmelser gäller tolkningsföreträde i den ordning som anges ovan, dock alltid så att särskilda regler har företräde framför generella.

Samtliga villkor är indelade efter ett gemensamt system, vilket medför att numreringen inte alltid är löpande.

Kursiv stil anger när ord, uttryck eller begrepp finns förklarade i kapitel Definitioner – Förklaringar i Allmänna avtalsbestämmelser och Definitioner–Förklaringar AB-DF.

Kombinerad Allriskförsäkring	2
för Företag K 10:4	2
I Egendomsförsäkring	5
1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet.....	5
2. När försäkringen gäller	5
3. Var försäkringen gäller	5
6. Försäkrad egendom och försäkringsbelopp.....	5
7. Vad försäkringen gäller för	8
8. Undantag.....	8
9. Maskinförsäkring (Tilläggsavtal)	9
21. Skadevärderingsregler	10
22. Ersättningsregler.....	14
23. Självrisk	16
38. Säkerhetsföreskrifter.....	17
41. Åtgärder vid skada	27
42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription	27
43. Tidpunkt för betalning av ersättning.....	27
II Avbrottsförsäkring	28
1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet.....	28
2. När försäkringen gäller	28
3. Var försäkringen gäller	28
4. Försäkrat intresse.....	28

6.	Försäkringsbelopp – Högsta ersättning.....	28
7.	Vad försäkringen gäller för	29
8.	Undantag.....	29
21.	Skadevärderingsregler	30
22.	Ersättningsregler.....	30
23.	Karens och självrisk.....	31
38.	Säkerhetsföreskrifter.....	31
41.	Åtgärder vid skada	31
42.	Skaderegleringsbestämmelser och preskription	31
43.	Tidpunkt för betalning av ersättning.....	31
III	Hyresförlustförsäkring.....	32
1.	Vem försäkringen gäller för.....	32
2.	När försäkringen gäller	32
3.	Var försäkringen gäller.....	32
4.	Försäkrat intresse.....	32
6.	Försäkringsbelopp – Högsta ersättning.....	32
7.	Vad försäkringen gäller för	33
8.	Undantag.....	33
21.	Skadevärderingsregler	33
22.	Ersättningsregler.....	34
23.	Självrisk	34
38.	Säkerhetsföreskrifter.....	34
41.	Åtgärder vid skada	34
42.	Skaderegleringsbestämmelser och preskription	34
43.	Tidpunkt för betalning av ersättning.....	34
IV	Extrakostnadsförsäkring.....	35
1.	Vem försäkringen gäller för.....	35
2.	När försäkringen gäller	35
3.	Var försäkringen gäller.....	35
4.	Försäkrat intresse.....	35
6.	Försäkringsbelopp – Högsta ersättning.....	35
7.	Vad försäkringen gäller för	36
8.	Undantag.....	36
21.	Skadevärderingsregler	36
22.	Ersättningsregler.....	37
23.	Självrisk	37
38.	Säkerhetsföreskrifter.....	37
41.	Åtgärder vid skada	37
42.	Skaderegleringsbestämmelser och preskription	37
43.	Tidpunkt för betalning av ersättning.....	37
V	Ansvarsförsäkring.....	38
1.	Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet.....	38
2.	När försäkringen gäller	38
3.	Var försäkringen gäller.....	38
6.	Försäkringsbelopp – Högsta ersättning.....	38

7.	Vad försäkringen gäller för	39
8.	Undantag.....	40
22.	Ersättningsregler.....	42
23.	Självrisk	42
41.	Åtgärder vid skada	43
42.	Skaderegleringsbestämmelser och preskription	43
43.	Tidpunkt för betalning av ersättning.....	43
VI	Rättsskyddsförsäkring.....	44
A.	TVISTER	44
1.	Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet.....	44
2.	När försäkringen gäller	44
3.	Var försäkringen gäller	44
7.	Vad försäkringen gäller för	44
8.	Undantag.....	45
B.	SKATTEMÅL	46
1.	Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet.....	46
2.	När försäkringen gäller	46
3.	Var försäkringen gäller	46
7.	Vad försäkringen gäller för	46
8.	Undantag.....	46
C.	GEMENSAMMA BESTÄMMELSER	47
6.	Försäkringsbelopp - Högsta ersättning.....	47
8.	Undantag.....	47
22.	Ersättningsregler.....	48
23.	Självrisk	48
30.	Åtgärder vid tvist.....	48
42.	Skaderegleringsbestämmelser och preskription	48
43.	Tidpunkt för betalning av ersättning.....	48
VII	Krisförsäkring	49
1.	Vem försäkringen gäller för	49
2.	När försäkringen gäller	49
3.	Var försäkringen gäller	49
6.	Försäkrad behandling – Högsta ersättning.....	49
7.	Vad försäkringen gäller för	49
22.	Ersättningsregler.....	49
23.	Självrisk	49
41.	Åtgärder vid skada	49
42.	Skaderegleringsbestämmelser och preskription	49
43.	Tidpunkt för betalning av ersättning.....	49

I Egendomsförsäkring

1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven verksamhet och gäller för *försäkringstagaren* såsom ägare av försäkrad egendom.

1.1 Annan ägare

Försäkringen gäller dessutom för annan ägare av försäkrad egendom som *försäkringstagaren* enligt avtal åtagit sig ansvar för.

2. När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

3. Var försäkringen gäller

3.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för försäkrad egendom inom *försäkringsställe* som anges i försäkringsbrevet.

3.2 På annan plats

Försäkringen gäller intill högst 10 *prisbasbelopp* vid tillfällig förvaring, dock längst 6 månader, på annan plats inom Norden.

3.3 Vid rån eller överfall

Försäkringen gäller inom Norden vid *rån* eller *överfall* i samband med tjänsteutövning.

3.4 Under transport

Försäkringen gäller för skada under transport inom Norden, till och från angivet *försäkringsställe*, med försäkringstagarens egna, hyrda eller leasade fordon samt under lastning och lossning i samband med sådan transport.

3.5 Arbetsområde

Utan särskilt avtal gäller försäkringen inte på *arbetsområde*.

6. Försäkrad egendom och försäkringsbelopp

6.1 Försäkrad egendom

Försäkringen omfattar egendom som anges i försäkringsbrevet med *objekttyp* eller på annat sätt. Försäkringen gäller som flytande försäkring inom i försäkringsbrevet angivna försäkringsställen.

6.1.1 Undantagen egendom

Försäkringen omfattar nedan angiven egendom endast om denna särskilt anges i försäkringsbrevet

- egendom förvarad utomhus
- container uppställd utomhus samt egendom förvarad i denna
- *trafikförsäkringspliktiga motordrivna fordon* och släpfordon till dessa
- luftfartyg, svävare, hydrokopter, segel- eller maskindrivna skepp och båtar, timmersläp, kassuner, pontoner, pontonkranar, mudderverk eller byggnadsverk, under bogsering till sjöss
- mobilkranar, tornsvängkranar, gräv-, schakt-, väg- och pålningsmaskiner
- sådana delar av maskinfundament, byggnadsgrund eller grundmur som ligger lägre än såväl lägsta källargolv som angränsande jord- eller vattenyta
- egendom som *försäkringstagaren* hyr ut eller leasar ut
- *kulvertanläggning* och *servisledning* längre än 20 meter
- produktiv skog och skogsmark
- brunn och vattentäkt
- egendom på *arbetsområde*
- levande djur och växande gröda
- båthus, brygga, badhytt, kallbadhus, växthus, plasthall, tält, tillfälligt hus, till exempel barack eller liknande, samt egendom i sådana hus.

6.2 Försäkringsbelopp - Högsta ersättning

Försäkringen gäller med ett gemensamt försäkringsbelopp för egendom tillhörig samma *objekttyp* inom i försäkringsbrevet angivna försäkringsställen.

För *byggnad* gäller *helvärdesförsäkring*, *fullvärdesförsäkring* eller *förstariskförsäkring*.

För *maskinerier* och *varor* gäller *helvärdesförsäkring* eller *förstariskförsäkring*.

För *fastighetsinventarier*; *trädgård*, *tomt och markanläggning*; *ritningar*, *arkivalier och datainformation*; *pengar och värdehandlingar*; *kunders egendom* och *arbetstagares egendom* gäller *förstariskförsäkring*.

För fastställande av försäkringsbelopp, se punkt 22.3.

6.2.1 Fribelopp

Försäkringen omfattar – även om detta inte anges i försäkringsbrevet – följande egendom intill högst nedan angivna belopp (*första risk*). Beloppen kan höjas – tilläggsbeloppet anges i försäkringsbrevet eller i försäkringsbeviset.

Vid försäkring av *Byggnad*

- *Trädgård, tomt och markanläggning* 5 *prisbasbelopp*
- *Fastighetsinventarier* 5 *prisbasbelopp*
- Merkostnad till följd av myndighetsbeslut 5 *prisbasbelopp*
- Merkostnad till följd av byggnads särart 5 *prisbasbelopp*

Vid försäkring av *Maskinerier* och/eller *Varor*

- *Varor* och *kunders egendom* bestående av *stöldbegärlig egendom* 0,5 *prisbasbelopp*
- *Ritningar, arkivalier och datainformation* 2 *prisbasbelopp*
- *Licens* för nyttjanderätt till standardprogram 1 *prisbasbelopp*
- *Pengar och värdehandlingar*
 - förvarade på försäkringsstället i låst *värdeskåp* 1 *prisbasbelopp*
 - förvarade på annat sätt på försäkringsstället 0,2 *prisbasbelopp*
 - vid *rån* eller *överfall* 2 *prisbasbelopp*
- *Kunders egendom*, dock inte *pengar och värdehandlingar* 2 *prisbasbelopp*
- *Arbetstagares egendom*, dock inte *pengar och värdehandlingar* 0,2 *prisbasbelopp* per *arbetstagare* eller enligt kollektivavtal
- *Skyllt* och markis 1 *prisbasbelopp*
- Hyrd lokal som *försäkringstagaren* enligt hyreskontrakt är skyldig att svara för 1 *prisbasbelopp*
- *Egen bekostad fast inredning* 1 *prisbasbelopp*

6.2.2 Högsta ersättning

För vissa skadehändelser är högsta ersättning begränsad enligt nedan, om inte annat anges i försäkringsbrevet eller i försäkringsbeviset.

6.2.2.1 Naturskada och dammgenombrott

Den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till

- 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom jordskred, *jordras*, *berggras*, *lavin*, *jordskalv*, genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm
- 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom *skyfall*, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i *byggnad* eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

6.2.2.2 Vatten- och annan vätskeskada

För skada genom **annan** vätskeutströmning än

- vatten från *installation* med därtill anslutna anordningar
 - vattenånga eller vätska från *installation* eller anordning för lokaluppvärmning
 - vatten från utrymme inomhus, som har golvbrunn och som för sin funktion försetts med isolering avsedd att förhindra utströmning
 - vatten från pumpgröp vid oförutsett fel på pumpmaskineriet eller vid strömavbrott
 - vätska från *kyl- eller frysenhet* vid strömavbrott eller fel på enheten
- är ersättningen begränsad till 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.3 Rån eller överfall

För skada genom *rån* eller *överfall* är ersättningen begränsad till 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

Vid *rån* av egendom

- bestående av *pengar och värdehandlingar*, inom eller utanför *försäkringslokal*, är ersättningen begränsad till 2 *prisbasbelopp* per skadetillfälle
- bestående av
 - föremål helt eller delvis av ädel metall, äkta pärlor eller ädelstenar
 - ur avsedda att bäras
 - *konstverk*

utanför *försäkringslokal* är ersättningen begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.4 Glas

För skada på *glas* samt på detta utförd utsmyckning (inristning, dekaler och liknande) är ersättningen begränsad till 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle. Denna begränsning gäller inte vid skada genom *brand*, *explosion*, åskslag eller *elfenomen*.

6.2.2.5 Låsändringar

För låsändringar till följd av att nyckel eller låskod stulits i samband med *inbrott* eller *utbrott* i *försäkringslokal* eller vid *rån* hos *försäkringstagaren* eller dennes ombud är ersättningen begränsad till 2 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.6 Transport

För skada under transport, samt under lastning och lossning i samband med sådan transport, är ersättningen begränsad till 1 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.7 Montering, lyft med mera

För annan skada än *brand* i samband med montering, demontering, lyft och förflyttning inom *försäkringsställe*, och av den föranledd följdskada är ersättningen begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle. Denna begränsning gäller inte för skada i samband med egendomens underhåll på försäkringsstället.

6.2.2.8 Skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott

Den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skadegörelse på försäkrad egendom utan samband med *inbrott* eller *utbrott*.

För skada

- genom olovlig målning, färgning, klotter, inristning eller liknande
- på av *försäkringstagaren* hyrd *byggnad* eller lokal som denne enligt hyreskontrakt är skyldig att svara för

är dock ersättningen begränsad till 1 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.9 Smash and grab

För skada genom tillgrepp utifrån genom krossat fönster är ersättningen för stulen eller skadad *stöldbegärlig egendom* begränsad till sammanlagt högst 20 % av prisbasbeloppet per fönster såvida fönstret inte är särskilt skyddat enligt föreskrifter i punkt 38.5.5.

6.3 Investering och prisändring

Har egendomens värde under försäkringsåret ökat genom investering eller *prisändring* höjs kalkyl- eller försäkringsbeloppet från försäkringsårets början enligt nedan. Avser försäkringsbeloppet helvärdesförsäkrad egendom gäller reglerna för *underförsäkring* om försäkringsbeloppet var felaktigt vid försäkringsårets början.

6.3.1 Byggnad

För *byggnad* gäller att vid

- *fullvärdesförsäkring* är värdestegring genom investering begränsad till 30 % av det vid försäkringsårets början gällande kalkylbeloppet (enligt tillämplig värderingsmetod) per *byggnad*
- *helvärdesförsäkring* är sammanlagd värdestegring genom investering och *prisändring* begränsad till 30 % av det senast angivna försäkringsbeloppet per *byggnad*
- *förstarisikförsäkring* är värdestegring begränsad till *prisändring*.

6.3.2 Maskinerier

För *maskinerier* gäller att vid

- *helvärdesförsäkring* är sammanlagd värdestegring genom investering och *prisändring*
- begränsad till 30 % av det senast angivna försäkringsbeloppet
- *förstariskförsäkring* är värdestegring begränsad till *prisändring*.

6.3.3 Varor

För *varor* gäller att vid

- *helvärdesförsäkring* är sammanlagd värdestegring genom volymändring och *prisändring*
- begränsad till 30 % av det senast angivna försäkringsbeloppet
- *förstariskförsäkring* är värdestegring begränsad till *prisändring*.

6.3.4 Övrig egendom

För övrig egendom gäller att vid

- *förstariskförsäkring* är värdestegring begränsad till *prisändring*.

6.3.6 Anmälan om investering

Investering med värde över 5 miljoner kronor skall omedelbart anmälas till Moderna.

7. Vad försäkringen gäller för

7.1 Allrisk

Försäkringen gäller, dock med undantag enligt punkt 8, för plötslig och oförutsedd fysisk skada på eller förlust av försäkrad egendom. Försäkringen avser endast sådan skada som består i att egendomens värde minskar eller går förlorat.

7.1.1 Utströmning från installation eller våtutrymme

Försäkringen gäller även för skada genom oförutsedd utströmning av

- vatten från *installation* med därtill anslutna anordningar
- vattenånga eller vätska från *installation* eller anordning för lokaluppvärmning
- vatten från utrymme inomhus, som har golvränn och som för sin funktion försetts med isolering avsedd att förhindra utströmning.

7.1.2 Lokalisering och friläggning

Vid ersättningsbar skada enligt punkt 7.1.1 ersätts kostnad för lokalisering och friläggning av läckagestället inom *byggnad* för att möjliggöra reparation av det fel som har orsakat skadan. Även kostnad för *återställande* efter sådan reparation ersätts.

7.1.3 Säkerhetsföreskrifter

Beträffande säkerhetsföreskrifter och påföljd om dessa inte efterlevs, se punkt 38.

8. Undantag

Utöver allmänna undantag enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39, gäller följande undantag.

8.1 Skada på viss egendom

För *maskinerier*, *fastighetsmaskin* och *installation* gäller försäkringen inte för inifrån kommande skada såvida skadan inte orsakats av *brand*, *explosion*, åskslag eller *elfenomen*. Se dock punkt 9 Maskinförsäkring.

8.2 Skada genom

Försäkringen gäller inte för skada genom

- översvämning (se dock punkt 6.2.2.1)
- genombrott av kraftverksdamm eller regleringsdamm för elkraftproduktion
- fukt, röta, mögel, svamp, eller vätska – som inte beror på vätska från *installation* med därtill anslutna anordningar
- vätskeutströmning från rökkanal, ventilationskanal, dräneringssystem, tak, altan, parkeringsdäck, takeränna och utvändigt stuprör

- sotutströmning från rökkanals mynning eller från byggtork
- *skadedjur*, insekter, bakterier, virus eller smittoämnen
- sprängningsarbete
- stöld utan samband med *inbrott* eller *utbrott*
- bedrägeri, förskingring eller liknande förmögenhetsbrott
- ändring av temperatur eller luftfuktighet till följd av fel i automatisk klimatanläggning
- förskjutning eller sättning i mark eller grundkonstruktion
- påkörning med motordrivet fordon för vilken trafikskadelagen (1975:1410, TSL) gäller
- *datavirus*
- smälta eller kontamination
- vind (oavsett vindhastighet) eller *snötryck*, som beror på felaktigt byggnadsarbete, felaktig byggnadskonstruktion, ingrepp i bärande stomme eller bristande underhåll
- *storm* på tält och plasthall, såvida inte annat anges i försäkringsbrevet.

8.3 Skada genom åskslag strömavbrott eller annat elfenomen

Försäkringen gäller inte för skada genom åskslag, strömavbrott eller annat *elfenomen* på

- *elektrisk utrustning* vars inkommande eller utgående spänning överstiger 400 V. Se dock punkt 9 Maskinförsäkring
- egendom i *kyl- eller frysenhet*.

8.4 Skada på

Försäkringen gäller inte för

- skada på *varor*, produkter i arbete eller *kunders egendom*, om skadan beror på fel i konstruktion, råd eller anvisning, fel i beräkningar eller beskrivningar, materialfel eller felaktigt utförd bearbetning, tillverkning, montering, reparation, förvaring eller annan hantering
- skada på golv- och väggbeklädnad inklusive *tätskikt* vid skada som orsakas av att tätskiktet är bristfälligt
- utrunnen vätska eller smälta
- kontaminerad egendom
- skada på eller förlust av *datainformation*, såvida skadan inte är en direkt följd av en ersättningsbar skada på eller förlust av *datamedia*
- skada på verktyg under transport eller vid lastning och lossning i samband med transport
- skada på *kulvertanläggning* och *servisledning* genom *ras* eller skred om skadan orsakats av schaktnings-, pålnings- eller spontningsarbete eller uppläggning av jord eller stenmassor eller gruvdrift.

8.5 Skada som består i

Försäkringen gäller inte för skada som består i

- förslitning, förbrukning, utmattning, *korrosion* (till exempel rost eller frätning), *kavitation*, beläggning eller avsättning
- förlust av värme- eller elenergi, värmebärare eller vatten.

8.6 Skada av annan art

Försäkringen gäller inte för skada som är av sådan art att den inte påverkar egendomens användbarhet eller som kan avhjälpas genom normal service eller justering.

8.7 Yrkesmässig transport

Försäkringen gäller inte för skada vid yrkesmässig transportverksamhet.

9. Maskinförsäkring (Tilläggsavtal)

Försäkringen gäller för skada på i försäkringsbrevet angivna *maskinerier*, *fastighetsmaskin* och *installation* genom plötslig och oförutsedd *inifrån* kommande skada.

9.1 Undantag

9.1.1 Undantagen egendom

Försäkringen gäller inte för skada på

- elpatron i värmepanna eller varmvattenberedare
- rökgång, fundament, murverk, inmurning eller infodring
- formar och utbytbara verktyg
- förbrukningsmaterial.

9.1.2 Skada genom

Försäkringen gäller inte för skada genom

- sprängningsarbete
- smälta
- frysning, om inte skäligen åtgärder vidtagits för att förhindra sådan skada.

9.1.3 Skada som består i

Försäkringen gäller inte för skada som består i förslitning, förbrukning, sprickbildning, utmattning, *korrosion* (till exempel rost eller frätning), *kavitation*, beläggning eller avsättning.

9.1.4 Skada av annan art

Försäkringen gäller inte för skada som är av sådan art att den inte påverkar egendomens användbarhet eller som kan avhjälpas genom normal service eller justering.

21. Skadevärderingsregler

Vid skada på egendom beräknas skadebeloppet enligt nedan angivna regler. Skadad och oskadad egendom värderas efter samma grunder.

21.1 Värdering av skada på byggnad

21.1.1 Byggnad som återställs

Om *återställande* sker värderas skadan till kostnaden för att utan dröjsmål återställa *byggnad* med samma utförande, men på ett rationellt sätt vad avser metoder och material.

Från återställandekostnaden görs avdrag för värdeminskning genom ålder och bruk på byggnadsdel enligt reglerna i tabell i punkt 21.1.8.

För byggnadsdel vars underhåll varit eftersatt eller som utsatts för onormalt slitage görs – utöver avdrag enligt tabell i punkt 21.1.8 – ett särskilt avdrag på återställande- och reparationskostnaden. Detta gäller även för byggnadsdel som inte anges i tabellen för åldersavdrag.

Om *återställande* sker på annan plats får skadekostnaden inte överstiga vad det skulle ha kostat att återställa den skadade byggnaden på samma grund.

Återställandekostnaden minskas med den värdeökning som kan uppstå till följd av sådan förhöjd ändamålsenlighet som har annan orsak än ändrad belägenhet.

Återställande måste ske senast inom 2 år från skadedagen. Sker det senare på grund av hinder, som inte beror på den försäkrade, får tiden 2 år räknas från den dag då hindret upphörde, dock längst 3 år från skadedagen.

I skadekostnaden inräknas inte merkostnader som beror på forceringsåtgärder, till exempel reparation på övertid, inköp till överpris för snabbare leverans eller transport på annat sätt än med sedvanligt transportmedel.

Kan utan väsentlig olägenhet *återställande* ske i samband med normalt underhåll värderas skadan till uppskattad andel av underhållskostnaden.

21.1.1.1 Merkostnad till följd av myndighetsbeslut

I skadekostnaden enligt ovan ingår även merkostnad – intill 5 *prisbasbelopp* – som föranleds av att skadad *byggnad* enligt myndighetsbeslut eller för *byggnad* gällande normer i något hänseende måste ges annan konstruktion eller utförande än före skadan. I skadekostnaden ingår dock inte kostnad för förelägganden som utfärdats före skadan eller som är föranledd av arkeologiska undersökningar. Inte heller ingår sådan kostnad som uppkommer till följd av att högre krav ställs på funktionen hos anläggning eller maskinell utrustning för industriell process som bedrivs i byggnaden.

21.1.1.2 Merkostnad avseende K/Q-märkt byggnad

I skadekostnaden enligt ovan ingår även merkostnad – intill 5 prisbasbelopp - vad avser dokumenterad K/Q-märkt byggnad som föranleds av att byggnaden efter skada, på grund av sin särart inte kan återställas på ett rationellt sätt. Skadan värderas till kostnaden för att utan dröjsmål reparera den skadade byggnaden med motsvarande tidsenligt byggnadsmaterial och utförande samt konstnärlig utsmyckning som före skadan i den mån detta är möjligt och skäligt.

21.1.2 Värdering av byggnadsdel

Vid skada på byggnadsdel (*installation*, maskinell utrustning, *ytbeklädnad* med mera) värderas skadan till återställandekostnaden med avdrag enligt ålderstabelle i punkt 21.1.8. Detta gäller oberoende av värdeminskning för byggnaden. Varje föremål och varje föremål, ledningssystem och *ytbeklädnad* bedöms för sig.

Vid skada på *våtutrymme* betraktas golv och vägg som en enhet.

21.1.3 Duk i plasthall och tält

Skada på duk i plasthall och tält värderas till kostnaden för *återställande*, dock högst till dagsvärdet.

21.1.5 Annan byggnad anskaffas

Anskaffas inom 2 år annan *byggnad* för samma ändamål i stället för den skadade, värderas skadan enligt punkt 21.1.1, varvid dock den ökning i värde som kan uppstå genom avvikelse i användbarhet och belägenhet skall dras av.

21.1.6 Byggnaden återställs inte och annan byggnad anskaffas inte

Återställs inte den skadade byggnaden eller anskaffas inte annan *byggnad* för samma ändamål inom 2 år, värderas skadan till skillnaden mellan byggnadens *dagsvärde* omedelbart före och omedelbart efter skadan.

21.1.7 Hinder på grund av lag eller myndighets föreskrift

Om *återställande* av *byggnad* hindras på grund av lag eller myndighets föreskrift, är den försäkrade även berättigad till ersättning – restvärdeersättning – för vad kvarvarande delar därigenom förlorat i värde.

Den försäkrade är skyldig att följa Modernas anvisningar och på deras bekostnad vidta nödvändiga åtgärder, såsom att söka dispens eller överklaga beslut. Följs inte anvisningarna är den försäkrade inte berättigad till ersättning för den förlust som uppstår genom att kvarvarande delar av *byggnad* inte kan användas.

21.1.8 Ålderstabelle

Byggnadsdel	Antal år utan åldersavdrag för material och arbete	Avdrag per påbörjat år därefter
<i>Installation</i> och maskinell utrustning		
• rörsystem, vattenradiatorer	20 år	5 %
• varmvattenberedare	5 år	8 %
• värmepumpar, hushållsmaskiner, inkl spis	2 år	10 %
• solfångare, vindkraftverk, takvärme	5 år	8 %
• elinstallation	25 år	5 %
• larmanläggning	5 år	8 %
• övriga installationer samt annan maskinell utrustning än hushållsmaskin	10 år	5 %
• sanitetsgods	10 år	5 %
Radio- och TV-antenn (även parabol), markis	5 år	8 %
Målning, tapetsering samt annan väggbeklädnad (inte <i>våtrum</i>)	5 år	8 %

Golvbeklädnad (inte <i>våtrum</i>)		
• trä- och parkettgolv, linoleum	10 år	5 %
• keramik, sten	20 år	2 %
• textila, övriga	5 år	10 %
Våtrumsbeklädnad inkl <i>tätskikt</i>		
• golv och väggmatta (trådsvetsad)	5 år	8 %
• keramiska plattor	10 år	5 %
• övriga material och utförande samt målning i <i>våtrum</i>	5 år	10 %
Takbeläggning av papp	10 år	8 %
Skorsten		
• stål eller plåt	5 år	5 %
• annat material	20 år	2 %

Avskrivning för värdeminskning begränsas till högst 80 % av värdet för byggnadsdel som före skadan var funktionsduglig.

21.2 Värdering av skada på maskinerier och fastighetsinventarier

21.2.1 Maskinerier och fastighetsinventarier som återställs

Om *återställande* sker värderas skadan till kostnaden för att utan dröjsmål återställa föremålet på ett rationellt sätt vad beträffar metoder och material.

Återställande måste ske snarast, dock senast inom 2 år.

I skadekostnaden skall inte inräknas merkostnad som orsakas av reparation på övertid eller som uppkommer genom att transport sker på annat sätt än med sedvanligt transportmedel. Den värdeminskning som föremålet efter reparation möjligen kan anses ha undergått genom skadan skall inte inräknas.

Utökas i samband med *återställande* skadat föremåls utrustning eller avkastningsförmåga, skall vid värderingen skälig hänsyn tas till detta.

21.2.2 Maskinerier och fastighetsinventarier med värde som är mindre än halva nyanskaffningsvärdet

Om föremålet vid skadetillfället minskat i värde genom ålder, slitage och omodernitet med mer än halva nyanskaffningsvärdet, värderas skadan till kostnaden för *återställande*, dock högst till det på grund av ålder, slitage och omodernitet minskade värdet.

21.2.3 Maskinerier och fastighetsinventarier som inte återställs

Återställs inte det skadade föremålet inom 2 år, värderas skadan till skillnaden mellan föremålets *dagsvärde* omedelbart före och omedelbart efter skadan.

21.2.4 Speciella regler för viss angiven egendom

21.2.4.1 Dator med utrustning

Skada på *dator* med utrustning värderas till kostnaden för *återställande*, dock högst till dagsvärdet. *Dagsvärde* fastställs enligt nedan.

Datorns ålder i månader	Ersättning i procent av marknadsvärdet
< 6 månader	100 %
7–12 månader	80 %
13–18 månader	60 %
19–36 månader	40 %
> 36 månader	20 %

21.2.4.2 Elektrisk utrustning

Vid skada på lindningar – och på grund av detta uppkomna skador på plåtar till *elektrisk utrustning* – värderas skadan till kostnaden för *återställande* med avdrag för värdeminskning.

Vid beräkning av skadeersättningen skall för elektriska motorer, generatorer och transformatorer avdrag göras för värdeminskning på lindningarnas och plåtarnas återställandekostnad (det vill säga kostnaderna för ut- och inmontering, transport, material och arbete) enligt nedan.

Föremål	Antal år utan avdrag	Avdrag för varje påbörjat år därefter
Motor	10 år	5 %
Generator	15 år	4 %
Transformator	15 år	3 %

Om driftsförhållandena är sådana att värdeminskning på lindningarna sker i en väsentligt snabbare takt än vad som anges ovan, skall detta beaktas genom att procentsatsen ökas och/eller tidpunkten för dess tillämpning tidigareläggs.

21.2.4.3 Motordrivna fordon med flera föremål

Skada på följande föremål värderas till kostnaden för *återställande*, dock högst till dagsvärdet

- trafikförsäkringspliktiga motordrivna fordon och släpfordon till dessa
- skogsmaskin, till exempel processor eller fällare
- för bygg- och anläggningsverksamhet avsedd maskin, panna, skjul eller bod.

21.2.4.4 Kulvertanläggning och servisledning

Vid skada på *kulvertanläggning* och *servisledning* värderas kostnaden för *återställande* - inklusive kostnad för lokalisering och friläggning av skadestället samt återfyllning efter utförd reparation – med avdrag för värdeminskning.

Avdrag för värdeminskning görs med 5 % av återställandekostnaden för varje år som förflutit sedan egendomen första gången togs i bruk.

21.2.4.8 Högsta avskrivning

Avskrivning för värdeminskning av egendom under punkt 21.2.4.1 till 21.2.4.4 begränsas till högst 80 % av värdet på föremål som före skadan var funktionsdugligt.

21.3 Värdering av varor

21.3.1 Varor, för försäljning

Varor som den försäkrade har anskaffat för försäljning värderas till vad det vid skadetillfället skulle ha kostat att ersätta dem med nya *varor* av samma slag. Har varornas värde före skadan minskat på grund av inkurans eller annan omständighet värderas de med hänsyn till detta.

21.3.2 Varor, egen tillverkning

Varor som den försäkrade tillverkat eller har haft under tillverkning värderas till tillverkningskostnaderna – direkt material, materialomkostnader, direkt arbetslön, tillverkningsomkostnader och administrationskostnader – vid skadetillfället, dock högst till det pris för vilket egendomen då hade kunnat försälas.

21.3.3 Varor, sålda och leveransfärdiga

Varor sålda och färdiga för leverans skall – i den mån leverans inte kan fullgöras med andra *varor* – värderas till det avtalade försäljningspriset, minskat med inbesparade kostnader.

21.4 Värdering av övrig egendom

21.4.1 Ritningar, arkivalier och datainformation

Skadan värderas till de normala kostnader som inom 2 år läggs ned för att återställa den förlust av för verksamheten nödvändig information som uppkommer genom skadan.

Med *ritningar, arkivalier och datainformation* avses endast sådana ritningar, register eller kartotek som innehåller information, som med nödvändighet måste återskapas efter skada.

21.4.2 Pengar och värdehandlingar

För pengar och sådana värdehandlingar som inte kan återställas värderas skadan till kontantvärdet vid skadetillfället. För övriga värdehandlingar värderas skadan till de normala kostnader som inom 2 år läggs ned på återställandet.

21.4.3 Kunders egendom

Skadan värderas efter de regler som gäller för den *objekttyp* egendomen tillhör, till exempel *maskinerier* eller *varor*.

21.4.4 Arbetstagares egendom

Arbetstagares egendom som den försäkrade är skyldig att ersätta enligt kollektivavtal värderas enligt kollektivavtalets regler. *Arbetstagares egendom* i övrigt värderas enligt Modernas villkor för hemförsäkring.

21.4.6 Trädgård, tomt och markanläggning

Skadan värderas till vad det kostar att återställa *trädgård, tomt och markanläggning*. Vid nyplantering av buskar och träd lämnas ersättning endast för plantor som normalt saluförs i handelsträdgård eller plantskola.

21.5 Värdering av lös egendom

21.5.1 Lös egendom

Lös egendom värderas enligt de regler som gäller för respektive *objekttyp* som egendomen tillhör enligt punkt 21.2 till 21.4.

22. Ersättningsregler

Försäkringen skall inte bereda den försäkrade någon vinst utan endast lämna ersättning för liden skada, även om försäkringsbeloppet är högre.

22.1 Skadeersättning

Moderna ersätter

- skadekostnad värderad enligt punkt 21
- röjningskostnad med mera enligt punkt 22.5
- räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3 med avdrag för
- självrisk enligt punkt 23
- eventuellt leverantörsåtagande enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39.4
- eventuell *underförsäkring* eller otillräckligt kalkylbelopp enligt punkt 22.4
- övriga bestämmelser som kan inverka på ersättningen. Till exempel påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter enligt punkt 38.20.

Vid *förstariskförsäkring* lämnas ersättning högst med försäkringsbeloppet.

22.2 Försäkringsformer

22.2.1 Helvärdesförsäkring

Full försäkring vid *helvärdesförsäkring* föreligger om försäkringsbeloppet motsvarar minst det belopp som beräknas enligt punkt 22.3. Föreligger full försäkring ersätts uppkommen skada i dess helhet intill försäkringsbeloppet med de begränsningar som framgår av villkoren i övrigt.

22.2.2 Fullvärdesförsäkring

Anges det i försäkringsbrevet att egendom är fullvärdesförsäkrad ersätts uppkommen skada i dess helhet med de begränsningar som framgår av villkoren i övrigt.

22.2.3 Första riskförsäkring

Anges det i försäkringsbrevet att egendom är förstariskförsäkrad ersätts uppkommen skada inklusive röjningskostnader intill försäkringsbeloppet med de begränsningar som framgår av villkoren i övrigt.

22.3 Fastställande av försäkringsbelopp

22.3.1 Försäkringsbelopp för byggnad - helvärdesförsäkring

För *byggnad* skall försäkringsbeloppet motsvara byggnadens *nyanskaffningsvärde* vid skadetillfället.

22.3.2 Försäkringsbelopp för maskinerier och fastighetsinventarier

För *maskinerier* och *fastighetsinventarier* skall försäkringsbeloppet motsvara maskineriernas *nyanskaffningsvärde* vid skadetillfället. I kostnaden skall inräknas alla kostnader som fordras för att föremålet skall kunna tas i bruk.

22.3.3 Försäkringsbelopp för varor

För *varor* skall försäkringsbeloppet motsvara varornas värde vid skadetillfället enligt värderingsreglerna i punkt 21.3.

22.3.4 Ritningar, arkivalier och datainformation

För *ritningar*, *arkivalier* och *datainformation* skall försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 21.4.1.

22.3.5 Pengar och värdehandlingar

För *pengar* och *värdehandlingar* skall försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 21.4.2.

22.3.6 Kunders egendom

För *kunders egendom* skall försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 21.4.3.

22.3.7 Arbetstagares egendom

För *arbetstagares egendom* är försäkringsbeloppet högst 0,2 *prisbasbelopp* per *arbetstagare* eller det högre belopp som kan finnas angivet i respektive kollektivavtal.

22.3.9 Trädgård, tomt och markanläggning

För *trädgård*, *tomt* och *markanläggning* skall försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 21.4.6.

22.3.10 Lös egendom

För *lös egendom* skall värdet motsvara det sammanlagda värdet för respektive *objekttyp* enligt 22.3.2 till 22.3.7.

22.3.15 Gemensamt försäkringsbelopp

Är försäkringsbeloppet gemensamt för flera föremål men lägre än föremålen sammanlagda värde, ersätts vid skada på sådant föremål endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan försäkringsbeloppet och värdet.

Denna regel gäller i tillämpliga delar även för räddnings- och röjningskostnader.

22.4 Underförsäkring och otillräckligt kalkylbelopp

22.4.1 Underförsäkring

Föreligger inte full försäkring – *underförsäkring* – ersätts endast så stor del av skadan som försäkringsbeloppet utgör av beloppet som beräknas enligt punkt 21.

22.4.2 Otillräckligt kalkylbelopp

Försäkringstagaren skall underrätta Moderna om ny-, till- eller ombyggnad eller annan därmed jämförbar förbättring av fullvärdesförsäkrad egendom för att nya premieunderlag skall fastställas. Försummas detta ersätts endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan den erlagda premien för den aktuella egendomen och den premie som rätteligen skulle ha erlagts för denna.

22.4.3 Reducering av räddnings- och röjningskostnad

Vid *underförsäkring* och otillräckligt kalkylbelopp görs motsvarande reduktion av räddnings- och röjningskostnader.

22.5 Röjningskostnad med mera

Försäkringen ersätter kostnader för röjning efter ersättningsbar skada på försäkrad egendom enligt följande regler.

Utöver försäkringsbeloppet ersätts kostnader för nödvändig rivning, röjning, borttransport, destruktion och deponering. Vid *förstariskförsäkring* begränsas dock den sammanlagda ersättningen till försäkringsbeloppet.

22.5.1 Högsta ersättning

22.5.1.1 Varor

Vid skada på *varor* lämnas ersättning med högst 20 % av varornas värde vid skadetillfället, dock högst 30 *prisbasbelopp*.

22.5.1.2 Förening med mera

Vid förening av eller annan inverkan på sjö eller annat vattenområde eller grundvatten lämnas ersättning med högst 10 *prisbasbelopp*.

22.5.1.3 Naturskada och dammgengombrott

Vid skada enligt punkt 6.2.2.1 är den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till

- 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom jordskred, *jordras*, *berggras*, *lavin*, *jordskalv*, gombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm
- 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom *skyfall*, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag, när vatten strömmar från markytan direkt in i *byggnad* eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

22.5.1.4 Skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott

Den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skadegörelse på försäkrad egendom utan samband med *inbrott* eller *utbrott*.

23. Självrisk

23.1 Grundsälvrisk

Vid varje skadetillfälle dras från beräknad skadekostnad enligt punkt 21, röjningskostnad med mera enligt punkt 22.5 och räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3 ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.

Lägsta självrisk för försäkringen anges i försäkringsbrevet (grundsälvrisk).

För vissa skadehändelser är självrisk förhöjd enligt punkt 23.2. Är den valda grundsälvrisk högre än de särskilda självriskerna gäller den högre grundsälvrisk.

Avser försäkringen flera fastigheter enligt fastighetsregistret tillämpas en självrisk för varje fastighet. Ligger flera fastigheter inom samma kvarter tillämpas dock endast en självrisk för dessa.

23.2 Särskild självrisk

23.2.1 Utströmning från installation eller våtutrymme

Självrisk är 1 *prisbasbelopp* utöver avtalad grundsjälvrisk, vid skada genom läckage från

- *tätskikt* med anslutningar och genomföringar
- *installation* genom åldersförändring, till exempel *korrosion* eller förlitning, eller av uppenbart eftersatt underhåll.

23.2.2 Naturskada och dammgjenombrott

Självrisk är 1 *prisbasbelopp* utöver avtalad grundsjälvrisk vid naturskada och dammgjenombrott enligt punkt 6.2.2.1.

23.2.3 Snötryck

Självrisk är 1 *prisbasbelopp* utöver avtalad grundsjälvrisk, vid skada genom *snötryck*.

23.2.4 Skada orsakad av motordrivet fordon

Självrisk är 10 % av skadebeloppet, dock lägst 1 *prisbasbelopp* och högst 5 *prisbasbelopp* vid skada orsakad av motordrivet fordon i det fall då trafikskadeersättning enligt trafikskadelagen (1975:1410, TSL) inte lämnas eller då denna lag inte gäller.

23.2.5 Inhägnat område

Självrisk är 1 *prisbasbelopp* utöver avtalad grundsjälvrisk vid skada på egendom förvarad utomhus inom inhägnat område.

23.2.6 Kulvertanläggning

Självrisk är 0,5 *prisbasbelopp* vid skada på *kulvertanläggning* och *servisledning*.

38. Säkerhetsföreskrifter

38.1 Generella regler

Den försäkrade skall utöver angivna föreskrifter i punkt 38.2 till 38.12 följa

- de föreskrifter som anges i försäkringsbrevet, Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF eller i särskilt villkor
- de föreskrifter som meddelas av tillverkare, leverantör, besiktningsman eller motsvarande, i syfte att förhindra eller begränsa skada
- de föreskrifter – med tillämpningsföreskrifter – som i syfte att förhindra eller begränsa skada meddelas i lag eller förordning om till exempel
 - brandfarliga och explosiva *varor* i lag (1988:868) samt förordning (1988:1145) om brandfarliga och explosiva *varor*
 - elektrisk starkströmsanläggning i förordning (1957:601) om elektriska starkströmsanläggningar samt förordning (1993:1068) om elektrisk materiel.

38.2 Säkerhetsföreskrifter för vissa objekt – Samtliga skadehändelser

38.2.1 Datorer och datamedia

38.2.1.1 Datormiljö

Datoranläggning och maskinutrymme skall vara försedd med tillförlitlig och nödvändig kraftförsörjning samt sådan utrustning som skyddar mot skada genom åskslag, strömavbrott eller variationer i nätspänningen.

Finns serviceavtal har Moderna rätt att få kopia av avtalet.

38.2.1.2 Förvaring av bärbar dator

På *försäkringsställe* skall bärbar *dator* på annan tid än normal arbets- och öppetid förvaras dold i skåp, låda eller liknande.

Utänför *försäkringsställe* skall bärbar *dator* förvaras med rimlig aktsamhet. Exempel på rimlig aktsamhet är att egendomen hålls under uppsikt eller låses in i lokal, låst skåp eller låda.

38.2.1.3 Förvaring av originalprogram

Original exemplar av *programvara* skall förvaras på sådant sätt att inte exemplaret och installerat program kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

38.2.1.4 Förvaring av bevis på nyttjanderätt

Licensbevis eller licensetikett nummer skall förvaras på sådant sätt att licensen och installerat program inte kan skadas eller förloras vid samma tillfälle.

38.2.1.5 Rutiner för säkerhetskopia

Säkerhetskopia skall framställas dagligen under arbetsdag eller med den högre frekvens som vanligen tillämpas inom försäkringstagarens verksamhetsområde.

Säkerhetskopia skall vara en komplett backup av all information och vara korrekt och funktionsduglig.

38.2.1.6 Förvaring av säkerhetskopia

Säkerhetskopia skall förvaras skild från originalet (datorns hårddisk) på ett sådant sätt att kopian och originalet inte kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

38.2.1.7 Programvara försedd med hårdvarulås

Hårdvarulås får inte skruvas direkt på datorutgång utan skall anslutas via kabel. Låset skruvas fast under skrivbord eller motsvarande. För bärbara datorer skall hårdvarulåset förvaras på sådant sätt att datorn och Hårdvarulåset inte kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

38.2.1.8 Larm

Larmanläggning skall vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer eller, om sådan inte är tillämplig, enligt tillverkarens eller av försäkringsbolagen godkänd anläggningens rekommendation. Vid krav på larmöverföring skall larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

38.2.2 Ritningar, arkivalier och datainformation

För att förhindra skada på ritningar och andra arkivalier, det vill säga, register, kartotek och dylikt, som vid skada inte kan rekonstrueras utan anlitande av expertis, skall dessa vara mikrofilmade eller på annat sätt kopierade. Filmen eller kopian skall förvaras på sådant sätt att den inte kan förstöras i samband med att originalen skadas. För *datainformation* gäller reglerna enligt punkt 38.2.1.

38.2.3 Egendom av antikvariskt, kulturhistoriskt och konstnärligt värde

Egendom av antikvariskt, kulturhistoriskt och konstnärligt värde skall vara särskilt dokumenterad, till exempel med foto, ritningar etcetera, och vara upptagen på särskild inventarieförteckning. Aktuell dokumentation skall förvaras på sådant sätt att den inte kan förstöras i samband med att egendomen skadas. Detta gäller även *K/Q-märkt byggnad*.

38.3 Säkerhetsföreskrifter – Brand och snötryck

38.3.1 Revisionsbesiktning av elektrisk starkströmsanläggning

Anges i försäkringsbrevet att elektrisk starkströmsanläggning skall revisionsbesiktas gäller följande.

Elektrisk starkströmsanläggning skall på försäkringstagarens bekostnad revisionsbesiktas i den omfattning som föreskrivs av Moderna.

Elektrisk starkströmsanläggning är enligt gällande statliga föreskrifter varje elanläggning för sådan spänning, ström eller frekvens som kan vara farlig för person eller egendom.

Revisionsbesiktning skall enligt överenskommelse mellan försäkringsbolagen, handhas av Svenska Brandskyddsföreningens Elektriska Nämnd (EN), genom av nämnden auktoriserad besiktningsingenjör.

Intyg om revisionsbesiktning skall utfärdas av besiktningsingenjören. Det skall av *försäkringstagaren* på begäran uppvisas för Moderna.

Vid revisionsbesiktningen påtalade fel och brister skall av behörig person rättas till inom 2 månader efter besiktningen.

Den första revisionsbesiktningen skall göras inom 1 år efter det att hela anläggningen blivit besiktningspliktig. Därefter skall revisionsbesiktning normalt ske vart tredje kalenderår med högst 40 månader mellan besiktningarna. Annan besiktningsfrekvens kan gälla.

38.3.2 Brandsläckningsredskap och larmanordningar

Brandsläckningsredskap och larmanordningar skall finnas i den utsträckning som anges av kommunens brand- eller räddningstjänst eller av Moderna.

Samtliga föreskrivna skyddsanordningar skall vara i funktion. Exempelvis skall

- brandsläckare vara fylld och fungerande
- larmanläggning vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer FTR 110. Vid krav på larmöverföring skall larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

38.3.3 Branddörrar och annan sektionering

Branddörr, brandlucka och annan liknande sektionering skall vara stängd eller vara uppställd med anordning som stänger dörren, brandluckan eller sektioneringen vid rökutveckling.

Genomföringar och andra öppningar i brandsektionering skall vara tätade med typgodkända brandtätningmetoder.

38.3.4 Uppvärmningsanordningar

Brännbart material skall hållas på nödvändigt avstånd från heta ytor på eldstäder och rökkanaler eller skyddas med isolering mot överhettning.

Varmluftspanna, byggtork och annan flyttbar anordning för uppvärmning med fast, flytande eller gasformigt bränsle skall vara av typ som godkänts av Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut eller annan behörig instans.

Flyttbar elvärmeapparat skall vara utförd enligt gällande EU-direktiv – CE-märkt.

Flyttbara uppvärmningsanordningar får inte användas i brand- eller explosionsfarliga utrymmen.

Byggtork får användas för uppvärmning av *byggnad* endast i samband med byggnads- och anläggningsarbete.

38.3.5 Batteriladdning

Vid laddning av batteri för drivning av fordon skall Arbetsmiljöverkets föreskrifter angående blybatterier AFS 1988:4 följas.

38.3.6 Brännbart material förvarat utomhus

På annan tid än under normal arbets- och öppettid får inte emballage eller annat brännbart material, till exempel lastpallar, plastbackar, avfall med mera, förvaras på lastkaj, varuintag eller annan plats utomhus närmare än 6 meter från *byggnad*.

Föreskriften gäller dock inte om förvaringen sker

- på lastkaj, varuintag eller annan plats skyddad med godkänd sprinkleranläggning
- inom inhägnat område som uppfyller kraven enligt punkt 38.5.7
- i slutna och låsta container.

38.3.7 Tobaksrökning

Rökning får ske i kontor, matsalar, samlingslokaler, på särskilt anvisade platser och, efter godkännande från Moderna eller kommunens brand- eller räddningstjänst, även på fasta arbetsplatser. På övriga platser får rökning inte ske.

38.3.8 Motordrivet fordon

Motordrivet fordon (motorfordon, traktor, motorredskap och terrängmotorfordon) får i för arbetet nödvändig omfattning föras in eller användas i lokal eller upplag under förutsättning att

- fyllning, tömning eller byte av bränslebehållare samt laddning av batteri sker på ett betryggande sätt och på plats avskild från lokalen eller upplaget i övrigt
- permanenta lastnings- och lossningsplatser försetts med brandsläckningsredskap
- Moderna eller kommunens brand- eller räddningstjänst lämnat medgivande till detta, om lokalen eller upplaget är brand- eller explosionsfarliga.

Motordrivet fordon får inte utan medgivande av Moderna eller kommunens brand- eller räddningstjänst garageras inom fabriktions- eller lagerlokal eller upplag.

38.3.9 Speciella anordningar

Sådana anordningar där risk för överhettning föreligger, exempelvis bastuaggregat och kaffebryggare, skall vara försedd med timer som inte går att koppla ur.

38.3.10 Brandfarliga Heta arbeten

38.3.10.1 Allmänna säkerhetsföreskrifter

Dessa säkerhetsföreskrifter för *Heta arbeten* gäller för tillfällig arbetsplats där *Heta arbeten* utförs och fara för *brand* kan föreligga.

Med *Heta arbeten* avses svetsning, skärning, lödning, takläggning, bearbetning med snabbgående verktyg och annat arbete som medför uppvärmning eller gnistbildning. Den försäkrade svarar gentemot Moderna för att nedanstående säkerhetsföreskrifter följs av

1. den försäkrades företagsledning
2. övriga anställda hos den försäkrade
3. entreprenörer och andra uppdragstagare som anlitas av den försäkrade.

Om någon som anges i punkt 1 till 3 ovan, inte följer dessa säkerhetsföreskrifter kan ersättningen minskas eller helt utebli. Se punkt 38.20.

Anmärkning

För *Heta arbeten* på tak gäller även särskilda föreskrifter enligt punkt. 38.3.10.2.

Tillstånd

Den som avser att bedriva eller låta bedriva *Heta arbeten* på tillfällig arbetsplats (till exempel ägare eller brukare av fastighet eller total- eller generalentreprenör) skall skriftligen utse en tillståndsansvarig som skall bedöma om arbetena medför fara för *brand*.

Om fara för *brand* anses föreligga, får *Heta arbeten* utföras endast under förutsättning att den tillståndsansvarige

- utfärdar tillstånd för arbetena på Svenska Brandskyddsföreningens (SBF) blankett: "Tillstånd/Kontrollista" för *Heta arbeten* eller motsvarande, som skall vara fullständigt ifyllt.
- under arbetenas utförande förvissas sig om att nedanstående säkerhetsregler följs.

Den tillståndsansvarige får delegera sitt ansvar endast om den som utsett honom skriftligen medgivit detta.

Den tillståndsansvarige får inte utföra de *Heta arbetena*.

Säkerhetsregel nr 1 - Behörighet

Den som skall utföra brandfarliga *Heta arbeten* skall ha behörighet och erfarenhet av brandskydd. Detsamma gäller den som skall vara brandvakt. Behörighetsutbildning skall vara genomförd enligt den plan som beslutats av försäkringsbolagens och SBFs utbildningskommitté för *Heta arbeten*. Den som är utsedd att regelbundet vara tillståndsansvarig skall ha motsvarande utbildning och erfarenheter.

Säkerhetsregel nr 2 - Brandvakt

Brandvakt skall utses och finnas på arbetsplatsen – även under arbetsrast – under den tid som de *Heta arbetena* utförs och under den efterbevakningstid – minst en timme – eller annan tid som den tillståndsansvarige angett i Tillståndet. Brandvakten får inte lämna arbetsplatsen förrän faran för *brand* upphört. Brandvakt krävs inte när den tillståndsansvarige bedömer att det är uppenbart att arbetet kan utföras med samma säkerhet utan brandvakt.

Säkerhetsregel nr 3 - Brandfarlig vara

För arbete i utrymme som innehåller eller har innehållit brandfarlig vara, skall tillstånd inhämtas av kommunens brand- eller räddningschef.

Säkerhetsregel nr 4 - Städning och vattning

Arbetsplatsen skall vara städad och vid behov vattnad.

Säkerhetsregel nr 5 - Brännbart material

Brännbart material på och i närheten av arbetsplatsen skall flyttas bort, skyddas genom övertäckning och avskärmas.

Säkerhetsregel nr 6 – Dolda brännbara byggnadsdelar

Värmeledande konstruktioner och dolda brännbara byggnadsdelar skall undersökas med hänsyn till brandfaran, samt vid konstaterad brandfara skyddas och göras åtkomliga för omedelbar släckinsats.

Säkerhetsregel nr 7 - Otätheter

Springor, hål, genomföringar och andra öppningar på och i närheten av arbetsplatsen skall vara tätade och även kontrollerade med hänsyn till brandfaran.

Säkerhetsregel nr 8 - Släckutrustning

Godkänd, fungerande och tillräcklig släckutrustning skall finnas tillgänglig för omedelbar släckinsats. Här avses slang med vatten eller två certifierade handbrandsläckare med minsta effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg).

Vid takläggning krävs

Slang med vatten och två certifierade handbrandsläckare med minsta effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg) samt brytverktyg (till exempel pikyxa) och handstrålkastare. När förutsättning för släckning med vatten saknas, till exempel vid risk för frysning eller vid lågt vattentryck, skall utrustningen kompletteras med ytterligare en certifierad brandsläckare med lägst effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg).

Säkerhetsregel nr 9 - Svetsutrustning

Svetsutrustning skall vara felfri. Acetylenflaska skall vara försedd med bakslagsskydd. Svetsbrännare skall vara försedd med backventil för bränngas och syrgas. Skyddshandske och avstängningsnyckel skall finnas.

Säkerhetsregel nr 10 - Larmning

Räddningstjänsten/brandkåren skall kunna larmas omedelbart. Fungerande mobiltelefon skall finnas tillgänglig om inte stationär telefon finns inom räckhåll. Den som uppdras att larma skall känna till arbetsplatsens adress.

Säkerhetsregel nr 11 - Torkning, uppvärmning och upptining

Vid torkning eller uppvärmning genom förbränning med gas, skall lågan vara innesluten så att den inte kan orsaka antändning.

Säkerhetsregel nr 12 - Torkning av underlag och applicering av tätskikt

Vid torkning av underlag och applicering av tätskikt får material uppvärmas till högst 300°C.

Säkerhetsregel nr 13 - Smältning av asfalt

Vid smältning av asfalt skall utrustningen ställas upp, hanteras och tillses enligt SBF:s "Säkerhetsregler för smältning av asfalt vid arbeten på tak och balkonger."

38.3.10.2 Takarbeten - särskilda föreskrifter utöver ovanstående

Arbetet skall utföras på följande sätt.

Vid smältning av asfalt skall utrustningen ställas upp, hanteras och tillses enligt SBF:s säkerhetsregler i samband med arbeten på tak. Torkning och applicering får inte utföras med öppen låga.

Vid arbetenas utförande skall släckutrustning bestående av slang med vatten och två godkända, fungerande handbrandsläckare ABE III, brytverktyg (till exempel pikyxa) och handstrål kastare finnas för omedelbar släckinsats.

Förberedande åtgärder för alarmering från arbetsplats på tak skall vidtas, till exempel genom att medföra mobiltelefon.

38.3.11 Snötryck

För att förhindra skada genom *snötryck* skall den försäkrade undanröja långtidspåverkande snölast. Vid extrem nederbörd, andra extrema väderförhållanden eller plötsliga väderomslag skall röjning ske vid första möjliga tillfälle.

38.4 Säkerhetsföreskrifter – Vatten och vätskeutströmning

För att förhindra skada genom utströmning skall

- *installation* för vatten ha tillräcklig isolering och temperaturen i *försäkringslokal* vara tillräckligt hög för att förhindra skada genom frysning
- invändig *installation* för regn- och smältvatten uppfylla de krav som ställs på avloppsledningar enligt byggnorm eller branschregler gällande vid tidpunkten för uppförandet eller reparationen
- *installation* för vatten vara provad och godkänd i vedertagen ordning
- *tätskikt* i *våtutrymme* uppfylla de funktionskrav som uppställts i byggnorm eller branschregler gällande vid tidpunkten för uppförandet eller reparationen
- *varor* befintliga i *källarlokal* vara uppallade minst 10 centimeter över golvet.

Se även punkt 38.12 Säkerhetsföreskrifter - Cistern och oljeskada.

38.4.1 Larm

Larmanläggning skall vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer eller, om sådan saknas, enligt tillverkarens eller av försäkringsbolagen godkänd anläggarfirmas rekommendationer. Vid krav på larmöverföring skall larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

38.5 Säkerhetsföreskrifter - Inbrott

Försäkringslokal skall uppfylla fastställt skydds krav enligt nedan. Dessutom krävs att samtliga föreskrivna skyddsanordningar skall vara i funktion. Exempelvis skall

- lås vara låsta
- regler vara reglade
- larmanläggning vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer FTR 130. Vid krav på larmöverföring skall signal nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

Skyddsklass 2

Om inte annat anges i försäkringsbrevet gäller försäkringen med *skyddsklass 2*.

Angivna regler utgör exempel på grundkrav. Då förhållandena skiftar kan inte anvisningar lämnas för alla förekommande fall. Mer detaljerad information avseende godtagbara lösningar för inbrottsskydd kan hämtas ur Modernas informationsbroschyrer avseende *skyddsklass 1* till *3* eller i gällande regler för Mekaniskt inbrottsskydd SSF 200 som kan beställas från Svenska Stöldskyddsföreningen, SSF. Hos SSF kan även andra tekniska föreskrifter beställas, bland annat gällande Elektromekaniskt skydd, och Säkerhetsguiden där godkända och rekommenderade produkter för inbrottsskydd redovisas.

38.5.1 Försäkringslokal

Försäkringslokalens omslutningsyta (vägg, golv, tak, dörr- och fönsterenheter med mera) mot andra lokaler i byggnaden och mot det fria, skall i sin helhet - både vad avser det byggnadstekniska utförande och lås och reglingsanordningar - ge ett godtagbart skydd mot *inbrott* och försvåra bortförandet av stöldgods.

Innervägg och mellanbjälklag samt innertak som utgör del av försäkringslokalens omslutningsyta skall ha likvärdig motståndskraft mot *inbrott* som yttervägg. Vägg skall anslutas tätt till bärande konstruktion. Yttervägg, bottenbjälklag och yttertak som uppfyller hållfasthets-, täthets- och värmeisoleringskraven i Boverkets byggregler BBR 2002:19 (eller svensk Byggnorm SBN 80) är som regel godtagbara. En oisolerad yttervägg (till exempel regelvägg med enkel *ytbeklädnad* av plåt, plast eller träpanel) är inte godtagbar.

38.5.1.1 Dörr, port och lucka

Med dörr avses dörrblad och dörrkarm. Dörr skall uppfylla lägst dörrklass 2 enligt svensk standard SS 817345 alternativt motståndsklass (MK) 3 enligt SS ENV 1627 eller vara förstärkt till motsvarande nivå.

Dörr, port och lucka i omslutningsyta skall vara låst med av försäkringsbolagen *godkänd låsenhet* eller med annan låsanordning som i det särskilda fallet godtagits av Moderna.

För pardörrar gäller dessutom att den ena dörren skall vara reglad både upp- och nedtill med säkrade kantreglar, låst spanjolett eller på likvärdigt sätt.

Dörr, port eller lucka anses inte låst om nyckel lämnats kvar i låset. Lås med fungerande vred är aldrig *godkänd låsenhet*.

Dörr av trä med lås skall förstärkas med certifierade dörrförstärkningsbehör på båda sidor. Andra dörrtyper, till exempel skjutdörrar, skall förstärkas på ett likvärdigt sätt. För port eller lucka krävs samma eller likvärdigt utförande som för dörr.

Anmärkning

Även elektromekanisk låsanläggning enligt reglerna i FTR 210 är godkänd.

Dörr, port och lucka anses inte låst om

- kodmedia eller nyckel lämnas kvar i låsanläggningen
- dörr, port eller lucka
 - är stängd och låsanläggningen inte är i funktion
 - inte är stängd och låsanläggningen inte är i funktion.

38.5.1.2 Fönster

Fönster (*glas*, båge, karm) och fastsättning skall ge ett godtagbart skydd mot *inbrott*. Med fönster avses även ruta av *glas* i dörr och lucka samt väggparti av *glas*.

Öppningsbart fönster i omslutningsyta skall, oavsett placering, vara stängt och invändigt reglat. Detta gäller även fönster med inkrypningskydd. Öppningsbart fönster vars nedre kant är belägen lägre än 4 meter över markplan eller annat *ståplan* skall vara låst med speciallås för fönster enligt svensk standard SS 3620 lägst klass A eller ha inkrypningskydd.

Ventilationsfönster ovan dörr får dock vara öppet om det har stoppbom som tillåter en maximal öppning av 15 centimeter, eller har inkrypningskydd. Bommen skall vara av plattstål, minst 5 x 30 millimeter.

38.5.1.3 Brandventilator

Brandventilator skall vara stängd och reglad med mekanisk reglingsanordning åtkomlig endast från insidan eller ha inkrypningskydd.

Brandventilator av *glas* eller plast, som är belägen lägre än 4 meter över markplan, eventuellt annat *ståplan* eller på annat sätt är lätt åtkomlig, skall oavsett reglingsanordning, ha inkrypningskydd.

Exempel på inkrypningskydd för brandventilator är stålgaller utfört så att största öppning är 150 x 300 millimeter.

38.5.1.4 Annan öppning

Annan öppning i omslutningsyta, till exempel ventilationskanal eller ventilationsöppning som är större än 150 x 300 millimeter, skall ha inkrypningskydd.

Anmärkning

Exempel på godtagbara inkrypningskydd är

- ett invändigt monterat galler eller rulljalusi i lägst klass 3 enligt SSF:s "Norm för galler" SSFN 012 eller enligt SS-ENV 1627 motståndsklass 4, eller
- en i metallram invändigt monterad polykarbonatskiva som minst uppfyller kraven enligt SS-EN 356 klass P7B, eller
- ett laminerat *glas* som minst uppfyller kraven enligt SS EN 365 klass P7B och som monteras i en stabil båge eller karm. Laminerat *glas* får inte förväxlas med härdat *glas*.

Inkrypningskydd skall monteras enligt tillverkarens anvisningar i vägg, karm eller dörrblad. All fastsättning skall vara sådan att demontering inte kan göras från utsidan utan avsevärd svårighet.

Öppningsbara inkrypningskydd skall låsas med *godkänd låsenhet*.

38.5.2 Lås och låsenhet

Ett lås utgörs av en låsenhet som består av

- ett låshus med tillhörande spärrmekanism samt för låsets funktion nödvändiga låsbehör och till låset hörande slutbleck, eller
- ett hänglås med beslag.

38.5.2.1 Godkänd låsenhet

Ett godkänt lås skall uppfylla lägst låsklass 3 i SS 3522. Det innebär bland annat att ett godkänt lås

- skall från båda sidor om dörren endast kunna öppnas och låsas med för låset avsedd nyckel
- inte får ha vred om inte vredet kan spärras eller frikopplas så att låset inte kan öppnas med detta
- skall vara utfört så att inga delar som påverkar låsets inbrottskydd kan demonteras från låsets utsida. Sådana delar skall inte heller kunna demonteras från dörrens insida annat än med specialverktyg.

38.5.2.2 Godkänt slutbleck

Ett godkänt slutbleck skall uppfylla lägst låsklass 3 i SS 3522.

38.5.2.3 Godkänt hänglås med godkänt beslag för dörr, port eller lucka

Ett godkänt hänglås med godkänt beslag för dörr, port eller lucka skall vid invändig montering uppfylla lägst hänglåsklass 3 och vid utvändig montering uppfylla lägst hänglåsklass 4 enligt SSFN 014 Norm för hänglås respektive SSF 018 Norm för hänglåsbeslag.

38.5.2.4 Godkänd elektromekanisk låsanläggning

En godkänd elektromekanisk låsanläggning skall uppfylla reglerna i Försäkringsförbundets tekniska rekommendation FTR 210.

38.5.3 Handhavande av, lås, kod, låskombination eller nyckel

Lås, kod, låskombination eller nyckel skall omedelbart bytas eller ändras om det finns anledning att misstänka att någon obehörigen innehar nyckel eller har kännedom om koden eller låskombinationen.

Nyckeln, koden eller låskombinationen till *byggnad* eller *försäkringslokal* skall handhas och förvaras på betryggande sätt. Den får till exempel inte vara märkt eller placerad så att den kan identifieras av obehörig. Den får inte heller förvaras på sådant sätt i försäkringslokalen att den är lätt tillgänglig för obehörig. I nyckelskåp i anslutning till lokal får endast förvaras sådan nyckel som uteslutande passar till allmänt utrymme såsom pannrum, soprum, hissmaskinrum eller liknande, vilket är betryggande avskilt från annan lokal.

38.5.3.1 Nyckel till värdeskåp, kassa- eller värdevalv

Nyckel till *värdeskåp*, kassa- eller värdevalv får inte förvaras på samma *försäkringsställe* som skåpet eller valvet. Sådant nyckel skall förvaras i låst

- lokal på annan plats som uppfyller samma krav på inbrottskydd som gäller för det *försäkringsställe* där stölden eller skadegörelsen sker
- bostad på *försäkringsställe* då den som haft hand om nyckeln vistas där
- bostad på annan plats än *försäkringsställe*.

38.5.5 Tillgrepp utifrån genom krossat fönster(smash and grab)

För att ersättning utöver sammanlagt 20 % av prisbasbeloppet per fönster skall kunna betalas krävs att fönstret är särskilt skyddat upp till minst 2 meter från markplan eller 1,5 meter från annat *ståplan*. Om fönsterrutan är av laminerat *glas* som uppfyller kravet i lägst klass P6B krävs inget ytterligare skydd vid *skyddsklass 2*.

Krävs ytterligare skydd är exempel på godtagbart särskilt skydd av fönster

- stålgaller av stålqualität SS 1774 med en trådtjocklek av minst 4 millimeter i diameter, med en maskvidd max 60 x 60 millimeter, eller
- invändigt montera polykarbonatskiva som motsvarar kraven i SS-EN 356 klass P6B.

Skyddet skall vara monterat innanför glasrutan.

38.5.6 Tillfällig förvaring på annan plats

Om egendom tillfälligt förvaras på annan plats skall inbrottskyddet på sådan plats lägst uppfylla kraven enligt *skyddsklass 1* eller, vid tillfällig förvaring i bostad, uppfylla aktsamhetskraven enligt Modernas hemförsäkringsvillkor.

38.5.6.1 Tillfällig förvaring av stöldbegärlig egendom på annan plats

Vid tillfällig förvaring av *stöldbegärlig egendom* på annan plats skall inbrottskyddet på sådan plats lägst uppfylla samma krav som på ordinarie *förvaringsplats*.

38.5.7 Inhägnat område

Med *försäkringslokal* avses här inhägnat område som är särskilt angivet i försäkringsbrevet och som uppfyller nedan angivna krav.

38.5.7.1 Försäkringslokalens omslutning

Området där den försäkrade egendomen förvaras skall vara omslutet av en inhägnad (stängsel, vägg, grind, port med mera), som i sin helhet ger ett efter förhållandena godtagbart skydd mot *inbrott* och försvårar bortförandet av stöldgods.

Inhägnaden skall bestå av stängsel eller vägg och vara totalt minst 2,20 meter hög, varav de översta 0,20 metrarna skall utgöras av minst två rader taggtråd.

Inhägnaden skall anslutas så nära till marken att inkrypning under inhägnaden förhindras. Inhägnadens fastsättningsanordningar, stolpar, stag med mera skall vara förankrade i marken på ett godtagbart sätt.

Anmärkning

Exempel på godtagbart utförande av stängsel och väggar är

- flätverksstängsel av minst 3 millimeter tjock ståltråd med maskstorlek inte överstigande 50 x 50 millimeter
- vägg av trä, minst 25 millimeter tjock
- vägg av stålplåt, minst 1 millimeter tjock.

38.5.7.2 Grind, port och dörr

Grind, port och dörr skall fylla samma krav på skydd mot *inbrott* som stängsel och vägg enligt ovan. Vid gångjärnen till grind, port eller dörr skall finnas en spärranordning som förhindrar avlyftning i stängt läge.

Grind, port och dörr skall vara låst med en *godkänd låsenhet* enligt punkt 38.5.3. Grind, port och dörr anses inte som låst om nyckel kvarlämnats i låset.

38.5.8 Container

Med *försäkringslokal* avses här container som är särskild angiven i försäkringsbrevet och som uppfyller nedan angivna krav.

38.5.8.1 Försäkringslokalens omslutningsyta

Container skall ha omslutningsytor av minst 1,5 millimeter tjock stålplåt på stålram eller ha annat utförande som för det särskilda fallet godtagits av Moderna.

Eventuellt fönster eller annan öppning skall ha inkrypningskydd. Exempel på inkrypningskydd för container är stålgaller utfört så att största öppning är 150 x 300 millimeter.

38.5.8.2 Dörr, port eller lucka

Dörr, port eller lucka skall ge ett godtagbart skydd mot *inbrott* och vara låst med godkänd låsbom och godkänt hänglås med godkänt beslag som uppfyller lägst hänglåsklass 4. Dörr, port eller lucka anses inte som låst om nyckel lämnas kvar i låset.

38.6 Säkerhetsföreskrifter – Rån och överfall

38.6.1 Hantering av pengar och värdehandlingar inom försäkringslokal på försäkringsställe

Den som hanterar *pengar och värdehandlingar* inom *försäkringslokal* på *försäkringsställe* skall ha fyllt 18 år, såvida inte annan anställd som uppnått samma ålder samtidigt vistas i lokalen.

38.6.2 Hantering av pengar och värdehandlingar med mera utanför försäkringslokal

Vid transport av *pengar och värdehandlingar* utanför *försäkringslokal* skall den som utför transporten ha fyllt 18 år.

Om värdet på *pengar och värdehandlingar* överstiger 2 *prisbasbelopp* gäller dessutom att egendomen skall transporteras

- i en godkänd värdetransportväska, som är låst med nyckel som inte får medföras av transportören, eller
- gemensamt av minst två personer som båda fyllt 18 år.

Om värdet av egendom som helt eller delvis består av ädel metall, äkta pärlor och ädelstenar, ur avsedda att bäras eller *konstverk* överstiger 2 *prisbasbelopp* gäller att egendomen skall transporteras av minst två personer som båda fyllt 18 år.

38.8 Säkerhetsföreskrifter - Transport

För att förhindra skada på eller stöld av egendom som transporteras i fordon skall

- egendomen emballeras, packas, stuvas eller i övrigt iordningsställas på ett för transporten lämpligt sätt
- fordonet, vid kortare uppehåll, till exempel i samband med måltid eller vid i- och urlastning, vara låst och fönster vara stängda. För *stöldbegärlig egendom* gäller dessutom att egendomen skall förvaras i insynsskyddat utrymme. Detta gäller även *maskinerier* som utgörs av *dator*, kamera, kameratillbehör och mobiltelefon
- egendomen, vid annat uppehåll än ovan, tas ut ur fordonet om inte detta är inlåst i lokal som uppfyller gällande *skyddsklass*.

38.8.1 Larm

Fordonslarm skall vara aktiverat, i drift och fungerande enligt tillverkarens eller anläggarfirmas rekommendation.

38.11 Säkerhetsföreskrifter - Maskin

För att förhindra skada på försäkrade *maskinerier*, *fastighetsmaskin* eller *installation* genom sönderfrysning, skall egendomen vara tillräckligt isolerad och temperaturen i försäkringslokalen vara tillräckligt hög för att förhindra sådan skada.

38.11.1 Larm

Larmanläggning skall vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer eller, om sådan inte är tillämplig, enligt tillverkarens eller av försäkringsbolagen godkänd anläggarfirmas rekommendation. Vid krav på larmöverföring skall larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

38.12 Säkerhetsföreskrifter - Cistern och oljeskada

38.12.1 Cistern

För cistern som innehåller brännbar, explosiv eller frätande vätska skall i författning eller av myndighet meddelade föreskrifter följas. Dessa föreskrifter återfinns bland annat i

- Arbetskyddsstyrelsens författningssamling (AFS 1994:53, AFS 2002:1)
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB:s/Sprängämnesinspektionens föreskrifter SÄIFS 1997:9
- Naturvårdsverkets författningssamling NFS 2003:24.

38.12.1.1 Avstånd till uppvärmningsanordning

Utan Modernas medgivande får inte uppvärmningsanordning för olja, eldstad eller bar eld i någon form finnas närmare än 15 meter från cistern för brännbar vätska.

38.12.1.2 Påfyllning och tappning

Vid påfyllning eller tappning – dock minst en gång om året – skall vätskekvantiteten i cistern, som rymmer mer än 50 kubikmeter mätas och journalföras såväl före som efter påfyllningen respektive tappningen.

Journalen skall vid skada eller då Moderna så begär uppvisas för dem. Denna bestämmelse avser inte kontinuerlig tappning. Vid sådan tappning skall kontroll av normalt läckage och svinn ske genom annan lämplig åtgärd.

38.12.1.3 Jordning och åskledare

Cistern för brännbar vätska skall vara elektriskt jordad. Cistern som inte är av plåt skall dessutom vara försedd med åskledare.

38.12.1.4 Uppvärmning

Uppvärms i cistern befintlig brännbar vätska på annat sätt än genom varmvatten eller mättad ånga med högst 0,8 MPa övertryck, skall anordningen vara utförd enligt SÄIFS 1987:9.

38.12.1.5 Över- och undertryck

Cistern skall vara så utförd eller försedd med sådana anordningar att fara för bristning av cistern genom övertryck eller vakuum undanröjs.

38.12.2 Oljeskada

Den försäkrade skall följa i författning eller av myndighet meddelad föreskrift i syfte att begränsa skada genom utströmmande olja.

38.12.2.1 Säkerhetsutrustning

För att begränsa skada och för att kunna göra ett snabbt ingripande vid oljeutströmning skall anläggningen ha tillgång till nödvändig utrustning för begränsning och sanering av olja samt berörd personal ha nödvändig utbildning i användandet av sådan utrustning.

38.12.3 Larm

Larmanläggning skall vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer eller, om sådan inte är tillämplig, enligt tillverkarens eller av försäkringsbolagen godkänd anläggningens rekommendation. Vid krav på larmöverföring skall larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

38.20 Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter

Har den försäkrade vid skadetillfället inte följt en säkerhetsföreskrift enligt ovan, kan ersättningen minskas eller helt utebli om inte åsidosättandet kan antas ha saknat betydelse för skadan.

Reglerna för påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 38.20.

41. Åtgärder vid skada

Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.

42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43. Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43

II Avbrottsförsäkring

Vid försäkring av rörelse ingår avbrottsförsäkring om detta anges i försäkringsbrevet.

1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven verksamhet och gäller för *försäkringstagaren* såsom innehavare av försäkrad rörelse.

2. När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för *avbrott* som uppkommer under ansvarstiden till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 7 som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

2.1 Ansvarstid

Ansvarstiden är 12 månader om inte annat anges i försäkringsbrevet och räknas från den tidpunkt då skada enligt punkt 7 inträffar.

3. Var försäkringen gäller

3.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för *avbrott* som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 7.1 som inträffar på *försäkringsställe* som anges i försäkringsbrevet.

3.2 På annan plats

3.2.1 Kund- och leverantörsavbrott

Vid kund- och leverantörsavbrott enligt punkt 7.2.1 gäller försäkringen för skada som inträffar inom Norden, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

3.2.2 Arbetsområde

Vid *avbrott* till följd av skada på *arbetsområde* enligt punkt 7.2.2 gäller försäkringen för skada som inträffar inom Norden, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

4. Försäkrat intresse

Försäkringen avser endast försäkringstagarens intresse som består i att det försäkringsmässiga täckningsbidraget inte minskas eller går förlorat genom inskränkning i den försäkrade rörelsen under ansvarstiden.

6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning

Försäkringen gäller med i försäkringsbrevet angivet försäkringsbelopp.

För vissa skadehändelser är högsta ersättning begränsad enligt nedan, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

6.2.2 Högsta ersättning

6.2.2.1 Naturskada och dammgenombrott

Vid skada enligt kapitel I Egendomsförsäkring punkt 6.2.2.1 är den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till

- 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom jordskred, *jordras*, *berggras*, *lavin*, *jordskalv*, genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm
- 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom *skyfall*, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i *byggnad* eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

6.2.2.7 Avbrott vid transport, montering, demontering samt förflyttning

Vid *avbrott* till följd av skada vid transport, montering, demontering samt förflyttning är ersättningen begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.8 Avbrott till följd av skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott

Vid skadegörelse utan samband med *inbrott* eller *utbrott* är den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.12 Kund- och leverantörsavbrott

Vid kund- och leverantörsavbrott är ersättningen begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.13 Avspärning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet

Vid *avbrott* till följd av avspärning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet lämnas ersättning, i den mån ersättning inte kan fås av allmänna medel, med högst 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

7. Vad försäkringen gäller för

7.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för *avbrott* som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom

- skada som är ersättningsbar enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 7
- stopp i tillförsel av el, gas, vatten eller värme förorsakad av plötslig och oförutsedd fysisk skada på matarledning eller tillhörande försörjningsenhet, central eller fördelningsstation
- att tillträde till rörelsen hindras genom avspärning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet under förutsättning att avspärningen uppkommer genom händelse som inte i förväg är planlagd.

7.1.1 Maskinavbrott (Tilläggsavtal)

Anges det i försäkringsbrevet att maskinavbrottsförsäkring ingår gäller detta försäkringen för *avbrott* som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom ersättningsbar maskinskada enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 9 som inträffar på försäkrade *maskinerier* eller i försäkringsbrevet särskilt angiven maskin eller, vid försäkring av *byggnad*, på försäkrad *fastighetsmaskin* eller *installation*.

7.1.2 Leverantörsåtagande

Försäkringen gäller för *avbrott* även om ersättning inte lämnas för egendomsskadan i de fall detta beror på att leverantör eller annan är ansvarig på grund av kontrakt, garanti eller liknande åtagande.

7.2 På annan plats

7.2.1 Kund- och leverantörsavbrott

Försäkringen gäller för *avbrott* som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom att leveransavtal inte kan fullföljas på grund av ersättningsbar skada enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 7 som inträffar inom Norden hos kund eller leverantör med vilken *försäkringstagaren* har gällande kontrakt. Försäkringen gäller inte för längre tid än den för leveranskontraktet återstående kontraktstiden.

7.2.2 Avbrott på arbetsområde

Anges det i försäkringsbrevet att entreprenadförsäkring ingår gäller försäkringen även för *avbrott* som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom ersättningsbar egendomsskada enligt villkor för Entreprenadförsäkring.

8. Undantag

8.2 Förlängd avbrottstid

Ersättning lämnas inte för förlust som beror på förlängd *avbrottstid* orsakad av den försäkrades ekonomiska förhållanden, till exempel bristande försäkringsskydd eller kapitalbrist.

8.3 Förbättring, utvidgning eller annan förändring

Ersättning lämnas inte heller för sådan förlust som orsakas av att en del av ansvarstiden utnyttjas till förbättring, utvidgning eller annan förändring av den skadade egendomen utöver dess *återställande* till samma skick som före skadan. Detta gäller även sådan förändring som är en följd av myndighets åtgärd.

21. Skadevärderingsregler

Skada värderas efter ansvarstidens slut. Skadebeloppet utgörs av förlust beräknad enligt nedan med tillägg av skäliga räddningskostnader.

21.1 Beräkning av täckningsbidrag

21.1.1 Täckningsbidrag under jämförelseperioden

Täckningsbidraget beräknas under en jämförelseperiod, som är av samma längd som ansvarstiden, dock högst 12 månader. Jämförelseperioden börjar 12 månader före dagen då skada enligt punkt 7 inträffat. Är ansvarstiden längre än 12 månader skall det beräknade täckningsbidraget under jämförelseperioden ökas med hänsyn till den längre ansvarstiden.

21.1.2 Förväntat täckningsbidrag

Råder under ansvarstiden andra förhållanden än under jämförelseperioden och sammanhänger dessa förhållanden inte med skadan, skall täckningsbidraget justeras genom att det för jämförelseperioden framräknade täckningsbidraget ökas eller minskas.

Det justerade beloppet skall anses utgöra det *täckningsbidrag* som rörelsen skulle ha gett under ansvarstiden, om skadan inte hade inträffat.

21.1.3 Faktiskt täckningsbidrag

Det *täckningsbidrag* som rörelsen faktiskt gett under ansvarstiden beräknas varvid hänsyn tas till

- att kostnader som inte är försäkrade skall, till den del de överstiger vad som proportionellt svarar mot rörelsens minskade omfattning, dras från täckningsbidraget i den mån *försäkringstagaren* kan visa att de medfört minskning av förlusten
- att täckningsbidraget skall ökas med ett belopp som svarar mot sådant bortfall av *täckningsbidrag* som orsakas av att en del av ansvarstiden - utöver den tid som skulle ha behövts för att återställa den skadade egendomen i samma skick som före skadan - blivit använd till förbättring, utvidgning eller annan förändring, även sådan som är en följd av myndighets beslut.

21.1.4 Skadebelopp

Skadebeloppet utgörs av det förväntade täckningsbidraget enligt punkt 21.1.2 minskat med

- det faktiska *täckningsbidrag* enligt punkt 21.1.3 som rörelsen gett under ansvarstiden
- sådana i det förväntade täckningsbidraget enligt punkt 21.1.2 ingående kostnader som har kunnat inbesparas under ansvarstiden
- det *täckningsbidrag* som ingår i ersättningen för egendomsskadan
- den ränteavkastning som *försäkringstagaren* under ansvarstiden erhållit på ersättning för egendomsskadan
- sådan ökning av *täckningsbidrag* som, till följd av skadan, uppkommit under ansvarstiden i annan rörelse som *försäkringstagaren* själv, eller annan för hans räkning driver.

22. Ersättningsregler

Försäkringen skall inte bereda den försäkrade någon vinst utan endast lämna ersättning för genom skadan uppkommet bortfall av *täckningsbidrag* även om försäkringsbeloppet är högre.

22.1 Skadeersättning

Moderna ersätter

- skada värderad enligt punkt 21
- ränteförlust och/eller skälig räntekostnad under ansvarstiden med hänsyn till att ersättning betalas efter ansvarstidens slut. Vid beräkning av ränteförlust betalas avkastningsränta enligt Riksbankens referensränta med ett tillägg av 2 procentenheter
- räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3 med avdrag för
- självrisk enligt punkt 23.2
- eventuell *underförsäkring*
- övriga bestämmelser som kan inverka på ersättningen, till exempel påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter enligt punkt 38.20.

22.3 Fastställande av försäkringsbelopp

Försäkringsbeloppet skall minst motsvara förväntat *täckningsbidrag* enligt punkt 21.1.2.

22.4 Underförsäkring

Är försäkringsbeloppet lägre än det i punkt 21.1.2 angivna täckningsbidraget föreligger *underförsäkring* och ersättning lämnas endast för så stor del av skadan som försäkringsbeloppet utgör av nämnda *täckningsbidrag*.

23. Karens och självrisk

Vid varje skadetillfälle tillämpas *karens*. Om avbrottstiden varar längre än karenstiden tillämpas självrisk och avbrottet räknas från tidpunkten för egendomsskadan.

23.1 Karenstid

Om inte annat anges i försäkringsbrevet är karenstiden

- 72 timmar vid *avbrott* till följd av maskinskada, ersättningsbar enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 9 Maskinförsäkring
- 72 timmar vid *avbrott* enligt punkt 7.2.1 Kund- och leverantörsavbrott
- 72 timmar vid *avbrott* enligt punkt 7.2.2 *Avbrott* på *arbetsområde*
- 24 timmar vid övriga skador.

23.2 Självrisk

Vid varje skadetillfälle dras från beräknad skadekostnad enligt punkt 21, eventuell ränteförlust och/eller skälig räntekostnad med hänsyn till att ersättning betalas efter ansvarstidens slut samt räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3, ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.

För avbrottsförsäkring gäller samma självrisk som i kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 23, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

Vid samtidig egendoms- och avbrottskada och/eller extrakostnad tillämpas endast en självrisk.

38. Säkerhetsföreskrifter

För avbrottsförsäkring gäller samma säkerhetsföreskrifter som i kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 38.

38.20 Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter

Beträffande påföljd om säkerhetsföreskrifterna inte följts, se kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 38.20.

41. Åtgärder vid skada

Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.

42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43. Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43

III Hyresförlustförsäkring

Vid försäkring av *byggnad* ingår hyresförlustförsäkring om detta anges i försäkringsbrevet.

1. Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för *försäkringstagaren* såsom ägare eller nyttjanderättshavare av försäkrad fastighet.

2. När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för hyresförlust som uppkommer under ansvarstiden till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 7 som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

2.1 Ansvarstid

Ansvarstiden är 24 månader om inte annat anges i försäkringsbrevet och räknas från den tidpunkt då skada enligt punkt 7 inträffar.

3. Var försäkringen gäller

3.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för hyresförlust som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 7 som inträffar på *försäkringsställe* som anges i försäkringsbrevet.

4. Försäkrat intresse

Försäkringen avser endast försäkringstagarens intresse som består i att hyresförlust inte uppkommer genom inskränkning i den försäkrade rörelsen under ansvarstiden.

Anmärkning

Med hyresförlust avses minskning i hyresintäkt genom att försäkrad *byggnad* blir helt eller delvis oanvändbar.

6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning

6.2 Försäkringsbelopp

Försäkringen gäller utan angivande av försäkringsbelopp. Högsta ersättning är dock begränsad enligt nedan, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

6.2.2 Högsta ersättning

Vid hyresförlust till följd av annan skada än enligt punkt 6.2.2.1 är ersättningen begränsad till 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.1 Naturskada och dammgenombrott

Vid skada enligt kapitel I Egendomsförsäkring punkt 6.2.2.1 är den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till

- 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom jordskred, *jordras*, *berggras*, *lavin*, *jordskalv*, genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm
- 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom *skyfall*, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i *byggnad* eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

6.2.2.8 Hyresförlust till följd av skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott

Vid skadegörelse utan samband med *inbrott* eller *utbrott* är den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.13 Avspärning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet

Vid hyresförlust till följd av avspärning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet lämnas ersättning, i den mån ersättning inte kan fås av allmänna medel, med högst 10 prisbasbelopp per skadetillfälle.

7. Vad försäkringen gäller för

7.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för hyresförlust som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom

- skada som är ersättningsbar enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 7
- stopp i tillförsel av el, gas, vatten eller värme förorsakad av plötslig och oförutsedd fysisk skada på matarledning eller tillhörande försörjningsenhet, central eller fördelningsstation
- att tillträde till rörelsen hindras genom avspärning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet under förutsättning att avspärningen uppkommer genom händelse som inte i förväg är planlagd.

7.1.1 Hyresförlust vid maskinskada (Tilläggsavtal)

Anges det i försäkringsbrevet att hyresförlust vid maskinskada ingår gäller försäkringen för hyresförlust som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom ersättningsbar maskinskada enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 9 som inträffar på försäkrad fastighetsmaskin eller installation.

7.1.2 Leverantörsåtagande

Försäkringen gäller för hyresförlust även om ersättning inte lämnas för egendomsskadan i de fall detta beror på att leverantör eller annan är ansvarig på grund av kontrakt, garanti eller liknande åtagande.

8. Undantag

8.2 Förlängd avbrottsid

Ersättning lämnas inte för hyresförlust som beror på förlängd *avbrottsid* orsakad av den försäkrades ekonomiska förhållanden, till exempel bristande försäkringsskydd eller kapitalbrist.

8.3 Förbättring, utvidgning eller annan förändring

Ersättning lämnas inte heller för sådan hyresförlust som orsakas av att en del av ansvarstiden utnyttjas till förbättring, utvidgning eller annan förändring av den skadade egendomen utöver dess *återställande* till samma skick som före skadan. Detta gäller även sådan förändring som är en följd av myndighets åtgärd.

21. Skadevärderingsregler

Skada värderas efter ansvarstidens slut. Skadebeloppet utgörs av förlust beräknad enligt nedan med tillägg av skäligen räddningskostnader.

21.1 Uthyrd lokal

För uthyrd lokal beräknas hyresförlusten till skillnaden mellan å ena sidan den nedsättning i hyran som hyresgästen enligt lag kan kräva och å andra sidan minskade kostnader för uppvärmning, belysning med mera samt ränta på ersättning för egendomsskadan. Vid beräkning av hyresförlust skall avdrag göras för sådan ökning av hyresintäkt som till följd av skadan uppstått genom uthyrning av annan lokal som *försäkringstagaren* äger.

21.1.1 Uppsägning i förtid

Gör hyresgäst bruk av sin rätt enligt lag att med anledning av skada säga upp hyresavtalet före hyrestidens utgång och kan lokalen sedan den reparerats inte hyras ut för den återstående tiden, ersätts hyresförlust även för denna tid. Ersättning på grund av detta lämnas dock för högst 3 månader.

Försäkringen gäller endast för sådan hyresförlust som uppkommer under ansvarstiden.

22. Ersättningsregler

Försäkringen skall inte bereda den försäkrade någon vinst utan endast ersättning för genom skadan uppkommen hyresförlust.

22.1 Skadeersättning

Moderna ersätter

- hyresförlust värderad enligt punkt 21
- ränteförlust och/eller skälig räntekostnad under ansvarstiden med hänsyn till att ersättning betalas efter ansvarstidens slut. Vid beräkning av ränteförlust betalas avkastningsränta enligt Riksbankens referensränta med ett tillägg av 2 procentenheter
- räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3 med avdrag för
- självrisk enligt punkt 23
- eventuell *underförsäkring* eller otillräckligt kalkylbelopp enligt punkt 22.4
- övriga bestämmelser som kan inverka på ersättningen, till exempel påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter enligt punkt 38.20.

22.4 Underförsäkring och otillräckligt kalkylbelopp

Om ersättning för egendomsskada skall minskas på grund av *underförsäkring* eller otillräckligt kalkylbelopp enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 22.4 skall ersättningen för hyresförlust minskas i motsvarande grad.

23. Självrisk

Vid varje skadetillfälle dras från uppkommen hyresförlust värderad enligt punkt 21, eventuell ränteförlust och/eller skälig räntekostnad med hänsyn till att ersättning betalas efter ansvarstidens slut samt räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3 ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.

För hyresförlustförsäkring gäller samma självrisk som i kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 23.

Vid samtidig egendomsskada, *avbrott*, hyresförlust och/eller extrakostnad tillämpas endast en självrisk.

38. Säkerhetsföreskrifter

För hyresförlustförsäkring gäller samma säkerhetsföreskrifter som i kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 38.

38.20 Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter

Beträffande påföljd om säkerhetsföreskrifterna inte följts, se kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 38.20

41. Åtgärder vid skada

Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.

42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43. Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43.

IV Extrakostnadsförsäkring

1. Vem försäkringen gäller för

Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven verksamhet och gäller för *försäkringstagaren* såsom innehavare av försäkrad verksamhet eller ägare eller nyttjanderättshavare av försäkrad fastighet.

2. När försäkringen gäller

Ersättning lämnas för extrakostnader som uppkommer under ansvarstiden till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 7 som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

2.1 Ansvarstid

Ansvarstiden är 12 månader om inte annat anges i försäkringsbrevet och räknas från den tidpunkt skada enligt punkt 7 inträffar.

3. Var försäkringen gäller

3.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för extrakostnader som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 7.1 som inträffar på *försäkringsställe* som anges i försäkringsbrevet

3.2 På annan plats

3.2.1 Kund- och leverantörsavbrott

Vid extrakostnad till följd av skada hos kund eller leverantör enligt punkt 7.2.1 gäller försäkringen för skada som inträffar inom Norden om inte annat anges i försäkringsbrevet.

3.2.2 Arbetsområde

Vid extrakostnad till följd av skada på *arbetsområde* enligt punkt 7.2.2 gäller försäkringen för skada som inträffar inom Norden.

4. Försäkrat intresse

Försäkringen avser på ansvarstiden belöpande rimliga extrakostnader för ofrånkomliga åtgärder i syfte att upprätthålla den försäkrade verksamheten i den omfattning den skulle ha haft om skada inte hade inträffat.

6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning

Försäkringen gäller med i försäkringsbrevet angivet försäkringsbelopp och *ansvarstid*. Beloppet är *första risk*.

6.2.1 Fribelopp

Försäkringen omfattar – även om detta inte anges i försäkringsbrevet – extrakostnad intill 5 *prisbasbelopp*.

6.2.2 Högsta ersättning

6.2.2.1 Naturskada och dammgenombrott

Vid skada enligt kapitel I Egendomsförsäkring punkt 6.2.2.1 är den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till

- 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom jordskred, *jordras*, *berggras*, *lavin*, *jordskalv*, genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm
- 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom *skyfall*, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i *byggnad* eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

6.2.2.8 Extrakostnad till följd av skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott

Vid skadegörelse utan samband med *inbrott* eller *utbrott* är den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

7. Vad försäkringen gäller för

7.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för extrakostnader som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom

- skada som är ersättningsbar enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 7
- stopp i mer än 24 timmar i tillförsel av el, gas, vatten eller värme förorsakad av plötslig och oförutsedd fysisk skada på matarledning eller tillhörande försörjningsenhet, central eller fördelningsstation.

7.1.1 Extrakostnad vid maskinskada (Tilläggsavtal)

Anges det i försäkringsbrevet att extrakostnadsförsäkring vid maskinskada ingår gäller försäkringen för extrakostnader som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom ersättningsbar maskinskada enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 9 som inträffar på försäkrade *maskinerier* eller i försäkringsbrevet särskilt angiven maskin eller, vid försäkring av *byggnad*, på försäkrad *fastighetsmaskin* eller *installation*.

7.3 På annan plats

7.2.1 Kund- och leverantörsavbrott

Försäkringen gäller för extrakostnad som uppkommer i den försäkrade rörelsen genom att leveransavtal inte kan fullföljas på grund av ersättningsbar skada enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 7 som inträffar inom Norden hos kund eller leverantör med vilken *försäkringstagaren* har gällande kontrakt. Försäkringen gäller inte för längre tid än den för leveranskontraktet återstående kontraktstiden.

7.2.2 Extrakostnad på arbetsområde

Anges det i försäkringsbrevet att entreprenadförsäkring ingår gäller försäkringen även för extrakostnad som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av ersättningsbar egendomsskada enligt villkor för Entreprenadförsäkring.

8. Undantag

8.1 Undantagna kostnader

Försäkringen omfattar inte

- egendomsskada och värdeminskning
- kostnad som beror på att skadad egendom inte omedelbart återanskaffas, såvida inte dröjsmålet beror på hinder utanför försäkringstagarens kontroll
- förlust av inkomst eller goodwill
- vite genom försenad eller utebliven leverans
- extrakostnader som beror på felprogrammering.

8.2 Förlängd avbrottsid

Ersättning lämnas inte för extrakostnad som beror på förlängd *avbrottsid* orsakad av den försäkrades ekonomiska förhållanden, till exempel bristande försäkringsskydd eller kapitalbrist.

8.3 Förbättring, utvidgning eller annan förändring

Ersättning lämnas inte heller för sådan extrakostnad som orsakas av att en del av ansvarstiden utnyttjas till förbättring, utvidgning eller annan förändring av den skadade egendomen utöver dess *återställande* till samma skick som före skadan. Detta gäller även sådan förändring som är en följd av myndighets åtgärd.

21. Skadevärderingsregler

Skada värderas löpande under ansvarstiden. Skadebeloppet utgörs av verifierad extrakostnad enligt punkt 4.

22. Ersättningsregler

Försäkringen skall inte bereda den försäkrade någon vinst utan endast ersättning för genom skadan uppkomna extrakostnader.

Moderna ersätter löpande under ansvarstiden

- skada värderad enligt punkt 21 med avdrag för
- självrisk enligt punkt 23.

22.3 Fastställande av försäkringsbelopp

Försäkringsbeloppet skall motsvara de extrakostnader som uppkommer för ofrånkomliga åtgärder i syfte att upprätthålla den försäkrade verksamheten i den omfattning den skulle ha haft om skada inte hade inträffat.

23. Självrisk

Vid varje skadetillfälle dras från beräknad extrakostnad enligt punkt 21 ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.

För extrakostnadsförsäkring gäller samma självrisk som i kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 23.

Vid samtidig egendomsskada, *avbrott*, hyresförlust och/eller extrakostnad tillämpas endast en självrisk, den högsta.

38. Säkerhetsföreskrifter

För extrakostnadsförsäkring gäller samma säkerhetsföreskrifter som i kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 38.

38.20 Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter

Beträffande påföljd om säkerhetsföreskrifterna inte följts, se kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 38.20.

41. Åtgärder vid skada

Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.

42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43. Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43.

V Ansvarsförsäkring

1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

1.1 Försäkrad verksamhet

Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven verksamhet och gäller för *försäkringstagaren* (den försäkrade) och dennes *arbetstagare* för skada orsakad i tjänsten.

1.2 Fastighetsägaransvar

Försäkringen gäller för *försäkringstagaren* såsom ägare, brukare eller nyttjanderättshavare av försäkrad fastighet samt för byggnads- och anläggningsarbeten, utförd på denna.

2. När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skadeståndskrav som avser skada som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden). I försäkringsbrevet anges om andra regler gäller för ansvarsförsäkringens giltighet.

2.1 Miljöskada

Vid *miljöskada* gäller försäkringen för skadeståndskrav som framställs mot den försäkrade under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

Anmärkning

Ett skadeståndskrav anses framställt då den försäkrade för första gången får ett skriftligt ersättningskrav eller då den försäkrade skriftligen underrättat bolaget om att skada uppkommit. Den tidigare av dessa två tidpunkter är avgörande.

3. Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar i hela världen utom i *Nordamerika*, om inte annat anges i punkt 3.1 till 3.2 eller i försäkringsbrevet.

Nordamerika

Om tilläggsavtal träffats – vilket i så fall framgår av försäkringsbrevet – gäller försäkringen för person- och sakskada som inträffar i *Nordamerika* eller för skadeståndskrav som grundas på i *Nordamerika* gällande skadeståndsrätt.

3.1 Försäljnings- och inköpsresor

Vid försäljnings- och inköpsresor samt vid deltagande i konferenser och mässor gäller försäkringen för skada som inträffar i hela världen.

3.2 Byggherreansvar och miljöskada

Vid byggherreansvar och *miljöskada* gäller försäkringen endast för skada som inträffar inom Norden.

6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning

Försäkringsbeloppet, som anges i försäkringsbrevet, utgör högsta ersättning som Moderna betalar för skadestånd, utrednings-, förhandlings-, rättegångs-, skiljedoms- och räddningskostnader.

6.1 Sammanlagd ersättningsskyldighet

Modernas sammanlagda ersättningsskyldighet för person- och sakskada samt förmögenhetsskada som är en direkt följd av sådan person- eller sakskada är begränsad till 1 försäkringsbelopp för varje skada och totalt 2 försäkringsbelopp per försäkringsår, om inte annat anges i punkt 6.2 till 6.5.

De i tillägg till ansvarsförsäkringen angivna försäkringsbeloppen ingår i det totala försäkringsbeloppet för ansvarsförsäkringen.

6.2 Flera skador – Serieskada

6.2.1 Skada genom levererad produkt- Produktansvar

Vid *skada genom levererad produkt* är ersättningen begränsad till 1 försäkringsbelopp för skador som orsakas av samma defekt hos en eller flera produkter oavsett om skadorna inträffar under ett eller flera försäkringsår. Ersättning lämnas i det fallet intill det försäkringsbelopp som gäller vid den tidpunkt då första skadan inträffar.

6.2.2 Flera skador av samma orsak vid samma tillfälle

Vid flera skador som uppkommer av samma orsak och inträffar vid samma tillfälle är ersättningen begränsad till sammanlagt 1 försäkringsbelopp.

6.2.5 Flera miljöskador av samma orsak

Vid flera skador som orsakas från samma verksamhet och av samma slags skadliga inverkan eller störning oavsett under vilket år skadeståndskrav framställs är ersättningen begränsad till 1 försäkringsbelopp. Ersättning lämnas i det fallet intill det försäkringsbelopp som gäller vid den tidpunkt då skadeståndskrav första gången framställs.

6.3 Byggherreansvar och miljöskada

6.3.1 Byggherreansvar

Vid skada på grund av byggnads- och anläggningsarbeten på egen fastighet är försäkringsbeloppet vid

- sak- och *ren förmögenhetsskada* 1 000 000 kronor vid varje skada och totalt per försäkringsår
- personskada 10 000 000 kronor vid varje skada och totalt per försäkringsår.

6.3.2 Miljöskada till följd av tillfälligt fel

Vid skadeståndsskyldighet för sak- och personskada samt *ren förmögenhetsskada* enligt miljöbalken (1998:808) till följd av tillfälligt fel är försäkringsbeloppet 1 000 000 kronor vid varje skada och totalt per försäkringsår.

6.4 Skada vid dataregisteransvar

Vid skadeståndsskyldighet för ekonomisk och ideell skada vid dataregisteransvar är ersättningen begränsad till 10 *prisbasbelopp* vid varje skada.

6.5 Skada vid lyft

Vid skada på egendom som lyfts är ersättningen begränsad till 5 *prisbasbelopp* vid varje skada.

7. Vad försäkringen gäller för

7.1 Omfattning

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet enligt

- allmänna skadeståndsrättsliga regler
- allmänna bestämmelser utgivna av branschorganisation inom den försäkrades verksamhetsområde
- sedvanligt kontrakt med SJ eller annan järnvägsförvaltning för skada genom rullande materiel, överskriden lastprofil, trafik på stickspår eller begagnande av obebakad järnvägsövergång
- sedvanligt kontrakt med strömlieferantör där den försäkrade övertagit ansvar enligt lagen om elektriska anläggningar
- sedvanligt nyttjanderättsavtal med fastighetsägaren avseende övertaget fastighetsägaransvar.

7.1.1 Person- och sakskada

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet för person- och sakskada samt förmögenhetsskada som är en direkt följd av sådan person- eller sakskada.

Om försäkringen gör undantag för viss person- eller sakskada gäller försäkringen inte heller för förmögenhetsskada till följd av den undantagna skadan.

Försäkringen omfattar inte *ren förmögenhetsskada* med vilket förstås ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon lider person- eller sakskada (Se dock punkt 7.1.2 och 7.1.3).

7.1.2 Skada enligt miljöbalken

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet för person-, sak- och *ren förmögenhetsskada* som består i eller är en följd av *miljöskada* enligt miljöbalken (1998:808).

7.1.2.1 Byggherreansvar

Försäkringen gäller för den försäkrade i egenskap av *byggherre* på egen eller brukad fastighet när

- byggnads- och anläggningsarbete på sådan fastighet utförs för försäkringstagarens räkning och uppgår till högst 20 *prisbasbelopp* under försäkringsåret.

7.1.2.2 Miljöskada till följd av tillfälligt fel

Försäkringen gäller för den försäkrades skadeståndsskyldighet för *miljöskada*, enligt miljöbalken (1988:808) eller andra grannelagsrättsliga regler under förutsättning att

- fel tillfälligt begås
- fel plötsligt och oförutsett uppkommer på *byggnad*, anläggning eller anordning.

7.1.3 Ekonomisk och ideell skada vid dataregisteransvar

Försäkringen omfattar även skadeståndsskyldighet för ekonomisk och ideell skada som den försäkrade i egenskap av registeransvarig kan åläggas enligt 48 § personuppgiftslagen (1998:204, PUL).

7.2 Åtagande

Vid skadeståndskrav som kan omfattas av försäkringen och som beräknas överstiga för skadan tillämplig självrisk åtar sig Moderna gentemot den försäkrade att

- utreda om skadeståndsskyldighet föreligger
- förhandla med den som kräver skadestånd
- föra den försäkrades talan vid rättegång eller skiljeförfarande och i det fallet betala de rättegångs- eller skiljedomskostnader som uppkommer för den försäkrade eller som denne åläggs att betala och som denne inte kan få av motpart eller annan
- betala det skadestånd den försäkrade är skyldig att utge.

8. Undantag

Utöver allmänna undantag enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39 gäller följande undantag.

8.1 Försäkringstagarens egendom

Försäkringen gäller inte för skada på försäkrads egendom.

8.2 Skada på levererad produkt eller egendom

Försäkringen gäller inte för

- skada på produkt eller egendom som den försäkrade levererar eller åtar sig att leverera
- kostnad eller skada som uppkommer i samband med undersökning, reklamation, borttagande, återtagande, *återställande*, reparation, utbyte eller indragning av *levererad produkt* eller egendom
- skada som kan avhjälpas genom åtgärdande av fel, brist eller defekt hos *levererad produkt* eller egendom.

Försäkringen gäller dock för skada på tidigare uppförd, såld eller *levererad produkt* eller egendom om skadan inträffar till följd av att den försäkrade

- fullgör avtal som inte är hänförligt till det tidigare leveransavtalet
- utför underhålls- eller servicearbeten efter garantitidens utgång.

8.3 Utfästelse och garanti

Försäkringen gäller inte för skada i den mån skadeståndskravet endast kan grundas på uttrycklig eller underförstådd utfästelse eller garanti.

8.4 Kända fel och bristfälliga undersökningar

Försäkringen gäller inte för *skada genom levererad produkt* eller egendom när den försäkrade eller dennes arbetsledning

- kände till felet eller bristen innan skadan uppkom och låter bli att vidta rimliga åtgärder för att förhindra den
- inte låter utföra sedvanliga undersökningar, provningar eller analyser för att fastställa produktens eller egendomens lämplighet och detta medför att defekt i produkten eller egendomen inte upptäcks.

8.5 Undantagen verksamhet

8.5.1 Rådgivande verksamhet (konsultuppdrag)

Försäkringen gäller inte för skada som uppkommer till följd av fel eller brist i utredningar, beskrivningar, beräkningar, ritningar, råd eller anvisningar som lämnats i yrkesmässig verksamhet.

8.6 Byggherreansvar och miljöskada

8.6.1 Byggherreansvar

Försäkringen gäller inte för skada som omfattas av miljöbalken (1998:808) eller andra grannelagsrättsliga regler som den försäkrade kan bli ansvarig för i egenskap av *byggherre* vid mark-, byggnads-, anläggnings- eller installationsarbete. Undantaget gäller dock inte vid skada enligt punkt 7.1.2.1.

8.6.2 Miljöskada till följd av gradvis påverkan

Försäkringen gäller inte för *miljöskada* till följd av gradvis påverkan. Undantaget gäller dock inte vid *miljöskada* enligt punkt 7.1.2.2.

8.7 Trafikansvar

Försäkringen gäller inte för skada som

- omfattas av trafikskadelagen (1975:1410, TSL) eller motsvarande utländsk lagstiftning
- inträffar till följd av trafik med motorfordon när det används inom inhägnat område.

8.8 Fartyg och ansvar på sjön

Försäkringen gäller inte för sakskada till följd av kollision orsakad genom fartyg eller båt eller av dessa bogserade föremål.

8.9 Flyg- och flygplatsansvar

Försäkringen gäller inte för skada genom

- luftfartyg eller produkter ingående i luftfartyg
- markutrustning avsedd att användas i samband med luftfart.

Försäkringen gäller inte heller för det ansvar som kan åläggas den försäkrade i egenskap av flygplatsansvarig eller i samband med flygledning.

8.10 Läkemedel, asbest med mera

Försäkringen gäller inte för skada genom *läkemedel*, asbest, *PCB*, tobak eller formaldehyd.

8.20 Omhändertagen egendom

Försäkringen gäller inte för skada på

- sådan del av egendomen som skadas på grund av att delen felaktigt eller bristfälligt åtgärdas vid utförande av den försäkrade åtaganden. Här avses även kostnad och/eller skada som uppkommer på grund av att egendomen måste undersökas, repareras eller bytas ut och att ingrepp på grund av detta måste ske i annan egendom. Denna begränsning gäller dock inte vid skada på egendom som lyfts.
- egendom som den försäkrade eller för hans räkning annan person transporterar, hyr, leasar, lånar eller annars nyttjar
- egendom som försäkrad eller annan för hans räkning åtar sig att uppföra, tillverka eller förvara
- egendom som skadas till följd av ingrepp i bärande konstruktion i hus, broar och andra byggnadsverk.

8.30 Förutsebar skada

Försäkringen gäller inte för skada som orsakas av handlande eller underlåtenhet att handla som – med hänsyn till omständigheterna – innebär en betydande risk för skadans uppkomst. Försäkringen gäller dock om den försäkrade kan visa att varken den försäkrade eller dennes arbetsledning är medveten om eller borde ha varit medveten om skaderisken.

8.31 Lag, myndighets föreskrift eller beslut

Försäkringen gäller inte för skada som orsakas genom åsidosättande av lag, myndighets föreskrift eller beslut, domstols dom eller beslut, såvida inte den försäkrade kan visa att den försäkrade eller dennes arbetsledning varken har eller borde ha haft kännedom om åsidosättandet.

8.32 Arbetskada/Annan försäkring

Försäkringen gäller inte för eller patientskada, som kan ersättas genom arbetsskade-, social- eller patientförsäkring, annan gällande försäkring eller ersättningsform eller som tjänsteförmån. Undantaget tillämpas dock inte i den mån lagenlig regressrätt föreligger mot den försäkrade.

8.33 Böter, viten eller straffskadestånd

Försäkringen gäller inte för böter, viten, straffskadestånd (till exempel "punitive damages") eller annan liknande kostnad.

8.34 Krav mellan försäkrade

Försäkringen gäller inte för skada som de försäkrade orsakar varandra, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

22. Ersättningsregler

Moderna ersätter

- kostnader och skadestånd enligt åtagande i punkt 7.2
- räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3 med avdrag för
- självrisk enligt punkt 23.

23. Självrisk

23.1 Grundsjälvrisk

Vid varje skadetillfälle dras från de sammanlagda kostnaderna för skadestånd, Modernas utredning, förhandling, rättegång, skiljeförfarande och räddningsåtgärd ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.

Lägsta självrisk för försäkringen anges i försäkringsbrevet (grundsjälvrisk).

23.1.1 Flera skador – Serieskada

Endast en självrisk – den som gäller då den första skadan inträffar – skall tillämpas

- vid flera skador som orsakas av samma defekt hos en eller flera produkter
- för flera skador som uppkommer av samma orsak och vid samma tillfälle.

23.1.1.1 Miljöskada

Endast en självrisk – den som gäller då skadeståndskrav framställs första gången – skall tillämpas

- vid flera skador som orsakas från samma verksamhet och av samma slags skadliga inverkan eller störning.

23.2 Särskild självrisk

För vissa skadehändelser gäller annan självrisk enligt nedan. Är den valda grundsälvriskan högre än de särskilda självriskerna gäller den högre grundsälvriskan.

23.2.1 Heta arbeten

Självriskan är 30 % av skadekostnaden, dock lägst 1 *prisbasbelopp* och högst 10 *prisbasbelopp* vid sakskada genom *Heta arbeten*.

23.2.2 Brandfarlig vätska

Självrisken är 1 *prisbasbelopp* vid sakskada genom brandfarlig vätska samt oljor av alla slag.

23.2.3 Sprängning

Självrisken är 30 % av skadekostnaden, dock lägst 1 *prisbasbelopp* och högst 10 *prisbasbelopp* vid sakskada genom sprängning.

23.2.4 Byggherreansvar och miljöskada

Självrisken är 1 *prisbasbelopp* vid varje skada som ersätts vid byggherreansvar och *miljöskada* till följd av tillfälligt fel enligt punkt 7.1.2.1 och 7.1.2.2.

23.2.6 Nordamerika

Självrisken är 1 *prisbasbelopp* vid varje skada som inträffar i *Nordamerika*.

41. Åtgärder vid skada

Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.

42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43. Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43.

VI Rättsskyddsförsäkring

A. TVISTER

1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

1.1 Försäkrad verksamhet

Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven verksamhet och gäller för *försäkringstagaren* (den försäkrade) i tvist som har direkt samband med den försäkrade verksamheten.

1.2 Fastighetsrättsskydd

Försäkringen gäller för *försäkringstagaren* såsom ägare, brukare eller nyttjanderättshavare av fastighet, där verksamheten bedrivs och som till övervägande del används för denna.

2. När försäkringen gäller

2.1 Försäkring i kraft i minst två år

Försäkringen gäller för tvist som uppkommer under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden) under förutsättning att *försäkringstagaren* har haft rättsskyddsförsäkring för angiven verksamhet i kraft under en sammanhängande tid av minst 2 år, antingen hos Moderna eller i annat försäkringsbolag.

2.2 Försäkring i kraft mindre än två år

Försäkringen gäller även för tvist som uppkommer om försäkringen har varit i kraft kortare tid än 2 år vid tvistens uppkomst, om de händelser eller omständigheter som ligger till grund för anspråket inträffat sedan försäkringen trädde i kraft.

2.3 Verksamhet som upphört

Har försäkringen upphört att gälla på grund av att den försäkrade verksamheten upphört, gäller försäkringen för tvist som uppkommer efter försäkringstiden, om de händelser och omständigheter som ligger till grund för anspråket inträffade under den tid försäkringen var i kraft och det därefter inte har gått mer än 10 år.

Anmärkning

Med tvist menas att rättsligen grundat krav framställs och helt eller delvis avvisas av någon annan.

3. Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för tvist eller mål dels med motpart som har hemvist inom Norden, dels som avser fastighet belägen inom Norden.

7. Vad försäkringen gäller för

Moderna betalar i följande fall (punkt 7.1 till 7.3) nödvändiga och skäliga ombuds- och rättegångskostnader som den försäkrade inte kan få betalda av motparten samt skäliga utredningskostnader beställda av ombudet.

7.1 I tvist utan rättegång

Den försäkrades egna ombudskostnader i tvist som kan prövas som tvistemål (t-mål) av tingsrätt, fastighetsdomstol, statens VA-nämnd, miljödomstol i Sverige eller motsvarande domstolar i övriga nordiska länder. Såvitt gäller miljödomstol avses endast tvist om skadestånd enligt 32 kap miljöbalken (1998:808).

Försäkringen gäller således inte för tvist som endast kan handläggas av administrativa myndigheter, förvaltningsdomstolar eller andra specialdomstolar än vad som anges ovan.

Är tvisten sådan att den först handläggs av annan instans (till exempel kronofogdemyndighet, hyresnämnd, konkurrensverket eller lantmäterimyndighet) betalas endast kostnader som uppkommer efter sådan prövning eller handläggning.

7.2 I tvist med rättegång

Rättegångskostnader i tvist enligt punkt 7.1 – både den försäkrades egna och sådana som han efter domstolsprövning förpliktas att utge – som uppstår vid angivna domstolar eller överdomstolar till dessa. I sådana mål gäller försäkringen även för resning, dock endast om resning beviljas, samt även hyresmål som prövas av Svea Hovrätt. Med rättegångskostnad avses även kostnad för medlare, förordnad enligt 42 kap rättegångsbalken (1942:740).

Rättegångskostnader som den försäkrade vid förlikning under rättegång åtar sig att betala till motpart under förutsättning att det är uppenbart att domstolen skulle ha ålagt den försäkrade att betala rättegångskostnader med högre belopp om tvisten hade prövats.

7.3 I tvist med skiljeförfarande

Försäkringen gäller för kostnader för skiljeförfarande, om tvisten utan sådant förfarande kunde ha prövats av i punkt 7.1 första stycket nämnda domstolar. Ersättning lämnas för kostnader för skiljeförfarande – både den försäkrades egna och sådana som han förpliktigas utge – med undantag för ersättning till skiljemännen.

8. Undantag

Utöver allmänna undantag enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39 gäller följande undantag.

8.1 Arbetstvist

Försäkringen gäller inte för tvist, mål eller ärende som rör förhållandet mellan arbetsgivare och nuvarande eller förutvarande *arbetstagare* (till exempel tvister gällande provisioner, arbetstvister eller liknande).

8.2 Småmål

Försäkringen gäller inte för tvist där värdet av vad som yrkas är lägre än 0,5 *prisbasbelopp* och därmed skall handläggas enligt reglerna 1 kap 3 d § rättegångsbalken (1942:74) - så kallade småmål. Dessa undantag tillämpas inte vid tvist på grund av försäkringsavtalet.

8.3 Överlåtet anspråk

Försäkringen gäller inte för tvist som avser fordran eller annat anspråk, som överlåtits på den försäkrade eller som gäller borgensåtagande eller liknande åtagande.

8.4 Fordon

Försäkringen gäller inte för tvist som gäller den försäkrade såsom ägare, brukare eller förare av motordrivet fordon, husvagn eller annat släpfordon, luftfartyg, skepp, ång-, motor-, eller segelbåt.

8.5 Fastighet

Försäkringen gäller inte för tvist som gäller den försäkrade såsom ägare av annan fastighet eller innehavare av annan tomträtt än vad som anges i försäkringsbrevet, och inte heller då tvist har samband med köp eller försäljning av fastighet eller tomträtt.

8.6 Fastighets- eller miljödomstol

Försäkringen gäller inte för tvist som kan falla under prövning av fastighets- eller miljödomstol och där den försäkrade är att anse som sökande part.

8.7 Miljöfarlig verksamhet

Försäkringen gäller inte för tvist som rör sådan av *försäkringstagaren* bedriven eller planerad verksamhet eller del av denna som enligt föreskrifter i miljöbalken (1998:808) kallas miljöfarlig verksamhet, oavsett om dessa föreskrifter åberopas eller inte.

8.8 Försäkring

Försäkringen gäller inte för tvist som avser skadestånd mot den försäkrade om trafik- eller ansvarsförsäkring täcker eller skulle kunna täcka sådant skadeståndsansvar. Detta gäller oavsett om sådan försäkring är gällande eller inte.

8.9 Konkurs

Försäkringen gäller inte för tvist där den försäkrade är konkursgäldenär eller part i ackordsförhandling utan konkurs eller part i förfarande som gäller företagsrekonstruktion.

8.10 Obefogat intresse

Försäkringen gäller inte för tvist där den försäkrade inte har befogat intresse av att få sin sak prövad.

8.11 Brott

Försäkringen gäller inte för tvist som gäller skadestånd eller annat anspråk riktat mot försäkrad på grund av gärning som föranleder misstanke om eller åtal för brott som kräver uppsåt för straffbarhet.

8.12 Patent med mera

Försäkringen gäller inte för tvist som avser patent- eller annan immaterialrätt.

8.13 Marknadsföringslagen

Försäkringen gäller inte för tvist, mål eller ärende enligt marknadsföringslagen (2008:406).

8.14 Medförsäkrade bolag

Försäkringen gäller inte för tvist som uppkommer mellan företag inom samma koncern eller mellan delägare som omfattas av detta försäkringsavtal.

B. SKATTEMÅL

1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven verksamhet och gäller för *försäkringstagaren* (den försäkrade) i tvist som har direkt samband med den försäkrade verksamheten.

2. När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för tvist i skattemål under förutsättning att försäkringen varit i kraft under det beskattningsår då den händelse som orsakar tvisten inträffade och alltså är i kraft när målet anhängiggörs.

Rättsskyddsförsäkring för skattemål för angiven verksamhet i annat försäkringsbolag under del av denna tid får tillgodoräknas försäkrad.

3. Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skattemål i Sverige.

7. Vad försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för nödvändiga och skäliga ombudskostnader i länsrätt kammarrätt och regeringsrätt vid tvist i skattemål angående taxering av den försäkrade verksamheten.

8. Undantag

Utöver allmänna undantag enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39 gäller följande undantag.

8.1 Skattebrott

Försäkringen gäller inte skattemål avseende skattebrottslagstiftning.

8.2 Skönstaxering

Försäkringen gäller inte skattemål avseende skönstaxering.

8.3 Förhandsbesked

Försäkringen gäller inte skattemål avseende förhandsbesked.

8.4 Eftertaxering

Försäkringen gäller inte skattemål avseende eftertaxering som beror på att försäkrad fullgjort sin uppgiftsplikt på ett oriktigt sätt.

8.5 Fastighetstaxering

Försäkringen gäller inte skattemål avseende fastighetstaxering.

8.6 Aktier

Försäkringen gäller inte skattemål som har samband med köp eller försäljning av aktier eller andra andelsbevis.

8.7 Småmål

Försäkringen gäller inte skattemål avseende beskattningsfråga där skattebeloppet är lägre än 0,5 *prisbasbelopp*.

8.8 Avgift – skattetillägg

Försäkringen lämnar inte ersättning vid skattemål avseende avgifter eller skattetillägg.

8.9 Ombudskostnad och statliga medel

Försäkringen lämnar inte ersättning vid skattemål avseende ombudskostnader i den mån dessa kan betalas av statliga medel.

8.10 Mervärdesskatt

Försäkringen lämnar inte ersättning vid skattemål avseende mervärdesskatt.

C. GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

6. Försäkringsbelopp - Högsta ersättning

Modernas ersättningsskyldighet är vid varje tvist eller skattemål begränsad till 5 *prisbasbelopp* om inte annat anges i försäkringsbrevet. Ersättningen för samtliga tvister som uppkommer under ett försäkringsår är begränsad till 50 *prisbasbelopp*.

En skada föreligger om två eller flera av de försäkrade står på samma sida i en tvist. Även om den försäkrade har flera tvister skall dessa räknas som en skada om yrkande stöder sig på väsentligen samma grund.

Flera skattemål anses som ett mål om de hänför sig till samma beskattningsår.

Kan den försäkrade i en och samma skada få ersättning från flera försäkringar i ett eller flera försäkringsbolag begränsas ersättningen så att den tillsammans med ersättningen från övriga försäkringar uppgår till högst 5 *prisbasbelopp*.

8. Undantag

Utöver allmänna undantag enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39 gäller följande undantag.

8.1 Eget arbete med mera

Försäkringen gäller inte för kostnader som avser

- eget arbete, förlorad inkomst, resor och uppehålle
- utredning om innehållet i utomnordisk rätt
- ombuds resor utom Norden
- verkställighet av dom, beslut eller avtal.

8.2 Vissa merkostnader

Försäkringen gäller inte för merkostnader som kan uppstå genom att den försäkrade

- anlitar flera ombud eller byter ombud
- anlitar annat ombud än vad som är lämpligt med hänsyn till orten där verksamheten bedrivs eller ärendets natur
- gör sig skyldig till försumlig processföring eller på annat sätt handlar försumligt
- underlåter att i eller utom rättegång tillvarata möjligheten att få ersättning av staten eller av motpart
- krävs på högre ersättning för ombuds- och utredningskostnader än vad som utdömts vid domstolsprövning.

8.3 Statlig rättshjälp

Försäkringen gäller inte för kostnad som skulle ha betalats av allmänna medel om den försäkrade ansökt om allmän rättshjälp.

22. Ersättningsregler

Ersättning betalas till den försäkrades ombud för försäkrades egna ersättningsbara kostnader enligt punkt A 7 när ärendet slutredovisats, i den mån försäkringsbeloppet inte tagits i anspråk av motpart genom verkställighet av dom eller liknande förfarande.

Om försäkrad blir, eller riskerar att bli, ersättningskyldig för flera, har Moderna rätt att fördela resterande del av försäkringsersättningen.

Ersättning a conto förutsätter särskild prövning. Moderna åtar sig a conto-utbetalning högst en gång var 6:e månad.

23. Självrisk

Vid varje skadetillfälle dras från de sammanlagda ersättningsbara kostnaderna enligt punkt A 7 ett belopp som utgör den försäkrades självrisk. Självrisken är 20 % av prisbasbeloppet samt 20 % av överskjutande kostnad.

Endast en självrisk tillämpas om flera skattemål hänför sig till samma beskattningsår.

30. Åtgärder vid tvist

30.1 Ombud

För att försäkringen skall gälla måste den försäkrade anlita ombud. Ombud skall anlitas innan talan väcks i domstol. Är tvist sådan att den enligt punkt A7.1 först skall prövas av annan instans, skall ombud anlitas senast när sådan tvist överklagas.

Ombudet skall vara lämpligt med hänsyn till de krav som svensk lag eller det lands lag där processen drivs ställer på ett ombud och antingen vara

- ledamot av Sveriges Advokatsamfund (advokat) eller biträdande jurist anställd hos sådan ledamot
- annan person som för den enskilda tvisten uppfyller kraven på lämplighet.

Ombudet, Moderna och den försäkrade har rätt att begära prövning hos Försäkringsförbundets Nämnd för Rättsskyddsfrågor av ombudets lämplighet. Nämndens beslut är endast rådgivande.

Vid tvist gällande skäligheten av ombudets arvode och övriga kostnader mellan ombud som är ledamot av Sveriges Advokatsamfund (advokat) eller biträdande jurist anställd hos sådan ledamot samt Moderna skall prövning ske hos Ombudskostnadsnämnden. Ombudet och Moderna förbinder sig att godta utfallet av sådan prövning.

Övriga ombud och försäkrad har rätt att begära prövning av skäligheten i arvode och övriga kostnader hos Försäkringsförbundets Nämnd för Rättsskyddsfrågor. Ombudet och försäkrad förbinder sig att godta utfallet av sådan prövning.

42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43. Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43.

VII Krisförsäkring

1. Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för *försäkringstagaren* och dennes arbetstagare i den försäkrade verksamheten (de försäkrade).

2. När försäkringen gäller

Försäkringen gäller vid händelse enligt punkt 7 som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

3. Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för händelse som inträffar inom Norden.

6. Försäkrad behandling – Högsta ersättning

6.1 Försäkrad behandling

Försäkringen omfattar maximalt 10 behandlingar per skada och försäkrad.

Behandlingen skall utföras i Sverige av legitimerad psykolog och påbörjas inom en tolv månaders period från skadetillfället. Samtliga kostnader skall på förhand godkännas av Moderna.

6.2 Högsta ersättning

Modernas ersättnings skyldighet är begränsad till 0,5 *prisbasbelopp* per försäkrad och sammanlagt 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

7. Vad försäkringen gäller för

Försäkringen omfattar kristerapi för försäkrad person som drabbas av akut psykisk kris orsakad av

- *rån*, hot eller *överfall*
- allvarligt *olycksfall*
- annan traumatisk händelse som *brand*, *explosion* eller naturkatastrof som inträffar i samband med tjänsten.

22. Ersättningsregler

Moderna ersätter verifierade kostnader för kristerapi enligt punkt 7.

23. Självrisk

Försäkringen gäller utan självrisk.

41. Åtgärder vid skada

Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.

42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43. Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43.